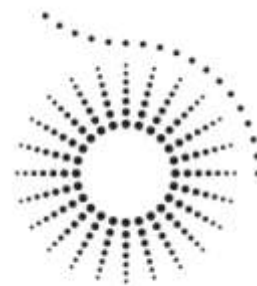

Ústav Etnologie, Filosofická fakulta
Univerzity Karlovy v Praze

Bakalářská práce

**Esoterické přístupy v současné
ženské spiritualitě**
Historie a bádání v dnešní společnosti

**Esotherical approaches in the achal
women's spirituality**
History and research in today's society

Veronika Konopásková

Vedoucí práce: doc. Irena Štěpánová, CSc.

2011

1 Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Měšicích 23.7.2011

.....

2 Poděkování

Na tomto místě bych ráda zmínila několik lidí, bez kterých by moje práce nevznikla.

Doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc., která se mě ujala a vždy si našla čas, aby mé myšlenky a texty usměrnila.

Paní L., Paní S., Paní E., Paní M., které se propůjčily se mnou spolupracovat a nechaly tak vzniknout mému výzkumu.

PhDr. Dana Motyčková, CSc. a Mgr. Linda Dragonari, které mě v počátcích nasměrovaly a pomohly mi zorientovat se v literatuře a tématu.

Rodiče a sourozenci, kteří byli ochotni vyslechnout, číst, překládat, a pomoci s technickými obtížemi.

Děkuji!

3 Obsah

1	Prohlášení.....	2
2	Poděkování.....	3
3	Obsah.....	4
4	Abstract.....	6
5	Úvod.....	7
6	Kritika literatury.....	7
6.1	Odborná literatura.....	8
6.1.1	Psychologická literatura.....	8
6.1.2	Historická literatura.....	8
6.1.3	Etnologická literatura.....	9
6.2	Duchovní literatura (esoterická).....	10
6.2.1	Lexikony.....	11
6.3	Popularizační literatura.....	12
6.4	Beletrie.....	12
7	„Esoterická média“.....	13
7.1	Časopisy.....	13
7.1.1	Časopisy esoterické.....	13
7.1.2	Časopisy zaměřené na léčitelství.....	14
7.1.3	Časopisy astrologické.....	14
7.1.4	Shrnutí.....	15
7.2	Internet.....	15
7.3	Televize.....	16
8	Historie.....	16
8.1	Starověk.....	17
8.2	Středověk.....	20
8.2.1	„Hon na čarodějnice“.....	22
8.3	Novověk (od r. 1492).....	24
8.3.1	Společensky akceptované esoterické směry.....	25
8.3.2	Celoevropský fenomén.....	27
8.4	19. století.....	29
8.5	20. Století.....	31
8.6	Současné tendence.....	32

8.6.1	Satanismus.....	33
8.6.2	Ufo	34
8.6.3	New Age	34
8.6.4	Neopaganismus	35
8.6.5	Astrologie	35
8.6.6	Východní esoterika	36
9	Vědecký zájem o esoteriku.....	36
10	Shrnutí přípravné části bakalářské práce	38
11	Metodika výzkumu	39
11.1	Paní M.....	40
11.2	Paní S.	41
11.3	Paní L.	42
11.4	Paní E.	43
12	Výzkum	43
12.1	Závěry výzkumu	50
13	Závěr	52
14	Přílohy.....	53
14.1	Dotazník.....	53
14.2	Ukázka z přepisu výzkumu.....	54
14.2.1	Paní S.	54
14.2.2	Paní M.....	55
14.2.3	Paní E.	55
14.2.4	Paní L.	56
14.3	Soupis použité literatury	57
14.4	Časopisy.....	58
14.5	Elektronické zdroje	59
14.6	Seznam respondentek.....	59

4 Abstract

Moje práce se zabývá esoterickými přístupy v současné ženské spiritualitě. Zmapovala jsem současnou literaturu k historii esoteriky a česká média, která se esoterice věnují. Historicky zaměřenou literaturu jsem využila k sepsání nástinu vývoje esoteriky se zaměřením na pronásledování čarodějnic.

Terénním výzkumem jsem se pokusila zachytit ženy, které se věnují esoterice, a to především výkladu karet.

My work deals with the esoteric approaches to contemporary women's spirituality. I mapped the current literature on the history of the esoteric and the Czech media that is dedicated to esoteric. Historically focused literature I used to outline the development of esoteric writing, focusing on the persecution of witches.

Field research, I tried to capture the women who are devoted to esoteric, especially the interpretation of cards.

5 Úvod

Téma esoteriky je v poslední době velmi aktuální. Je to velmi rychle se rozvíjející jev, přesto se k němu současný výzkum nestaví příliš vřele. Esoterika se nachází na pomezí mezi vědou a různými duchovními směry, je proto těžké do ní proniknout, aniž bychom se dotkli i dalších souvisejících oblastí, především teologie a parapsychologie. Důležitá je i historická perspektiva. Skutečný odborník na esoteriku by proto musel obsáhnout svými znalostmi mnohé. Specialisté různých vědních oborů se často zaměřují jen na nějakou část, především historii. Několik prací, které se snaží esoteriku postihnout z více pohledů, působí spíše přehledově a odkazují na ně dále.

Při psaní své práce jsem narážela na tyto spojitosti, a přestože je můj výzkum zaměřený na současnost, nemohla jsem se vyhnout ani historickým souvislostem, které nás, podle mého názoru, lépe dovedou k pochopení současné podoby esoteriky.

Tím, že představy co je esoterika, jsou velmi různé, držela jsem se té nejširší charakteristiky, která do ní zahrnuje veškeré církve a evropskými náboženstvími nevstřebačné směry, a také v Evropě zatím jako esoterika chápané směry pocházející z jiných kontinentů. Jazykový výklad slova esoterika totiž také nepostihuje příliš přesně soudobé chápání esoteriky. Esoterní, tedy směřující dovnitř, řekněme do nehmotné entity člověka je i oficiální náboženství. Nikde jsem se však nesešla s jeho přiřazením k esoterice.

První část práce je především kompilací a zmapováním současné literatury vážící se k esoterice. V druhé části se věnuji svému kvalitativnímu výzkumu, ve kterém se snažím na základě řízených rozhovorů postihnout roli a význam žen, které se prakticky zabývají esoterikou v současné společnosti.

6 Kritika literatury

Literatura vážící se k mému tématu, se opírá o několik základních tematických okruhů, které se v jednotlivých knihách často prolínají. Literární druhy jsou zde zastoupeny téměř všechny. Zevšeobecňující charakteristikou je podle mého názoru atraktivita této literatury, která se odráží v estetickém i slohovém zpracování. Tím, že esoterika není obecně uznávána jako věda, vydané knihy si musí na sebe vydělat. Potýkala jsem se proto s velmi těžkým úkolem při rozdělování knih na ty, které mohu zařadit do své práce, jejichž poznatky mohu využít a

mezi esoterickým brakem. V mnohém se totiž svou podbízivou obálkou a grafickým zpracováním neliší.

Práce s autentickými archivními prameny v historické části není možná a domnívám se, že vzhledem k zaměření práce na současnost není ani nutná. Velmi často proto používám citace citací.

Knihy, se kterými jsem pracovala a využila jejich poznatků k napsání své práce, je možné rozdělit do několika skupin podle kritérií, které jsem se rozhodla upřednostňovat. V rámci svého zpracování literatury jsem je rozřadila na literaturu odbornou (etnologickou, historickou, psychologickou a lexikony), duchovní (esoterickou) a popularizační.

6.1 Odborná literatura

6.1.1 Psychologická literatura

Nahlíží na esoteriku psychologickými přístupy a snaží se ji tímto způsobem podle mého pozorování zařadit mezi vědecké disciplíny. Esoterice tak dává vlastní název „parapsychologie“ a zařazuje ji mezi své podobory.

České zastoupení toho směru psychologie, který s parapsychologií a esoterikou sympatizuje, zde mají především knihy Milana Nakonečného¹, původně psychologa, který se však zabývá systematicky esoterikou. Čistě psychologický přístup neuplatňuje, což se projevuje v jeho téměř nekritickém pojetí. Snaží se především o zachycení historie, teorie a esoterického dění v českých zemích. Tím, že je patrně jediným akademicky uznávaným odborníkem v Čechách, jeho přístup je v určitých ohledech velmi jednostranný a podle mého názoru ženský přístup v esoterice ignoruje.

Dle svého názvu se k tomuto okruhu publikací řadí i kniha Michelle Curcio².

6.1.2 Historická literatura

Výchozími se pro mě staly knihy, zabývající se historií, jejichž tematické zaměření z větší části postihuje především čarodějnické procesy³. Nejpodrobněji se tomuto tématu jako

---

¹Nakonečný Milan; *Magie v historii, teorii a praxi*, Vodnář, Praha 1999

Nakonečný Milan, *Novodobý český hermetismus* Vodnář, Praha 1995

²Curcio Michelle; *Parapsychologie od A do Z*, 1992

³Ginzburg Carlo; *Benandanti, čarodějnictví a venkovské kultury 16.-17. Století*, Volvox globator
Kočí Josef; *Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v Českých zemích, 16.-18. Století*, Praha 1973
Muchebled Robert a kol.; *Čarodějnictví v Evropě*, Volvox Globator, Praha 1997

celoevropskému fenoménu věnuje sborník „Čarodějnictví v Evropě“⁴, jehož kapitoly se orientují vždy na konkrétní geografickou oblast probádanou jedním odborníkem.

Podle mého názoru je tato oblast historiky velmi dobře analyzována. Jedná se o atraktivní téma, založené na interpretaci autentických pramenů. Přes popularizaci, která se kvůli senzačnosti tématu v uměleckých zpracováních objevuje, získané poznatky není třeba příliš podrobovat kritice, zatímco odborná historická zpracování nás odkazují na dobové prameny a téměř statistická fakta. Tuto oblast můžeme pokládat za nejvíce probádanou.

Kritice je však nutno podrobit historickou literaturu zabývající se obdobím před čarodějnickými procesy, která zabíhá až do starověkých civilizací a dobou od osvícenství do současnosti.

Příspěvky či studie o současném stavu esoteriky mohou existovat pouze v číslech a datech, během několika let však zcela bezcenných. Pro vlastní představu o současné situaci v esoterice jsem zvolila internetové zdroje v podobě tematicky zaměřených serverů, které odkazují na konkrétní služby.

Celkový vývoj historie magie a esoteriky postihují obsáhlejší knihy⁵, které se snaží zachytit širší spektrum esoterických umění. Řadí se k nim i jednoznačně historicky zaměřená kniha Richarda Cavendisha⁶. V posledních dvaceti letech v Čechách vyšla ve dvou vydáních. Po bližším ohledání obou jsem však narazila pouze na rozdíly v úpravě. Mladší vydání z roku 2008 převzalo obsah beze změny, pro komerční účely však byla změněna grafika – velikost písma, úprava vzhledu stránek a obálky. Patří k jednodušším podáním dějin esoteriky, její kvalita však spočívá v celkovém shrnutí problematiky. Z této knihy se pak dá vycházet k další literatuře.

6.1.3 Etnologická literatura

Etnologové se zmiňují především o magii, lidovém náboženství, a čarodějnictví. Je pravda, že tyto pojmy jsou lehce zaměnitelné a pod všechny se vejde to, co se vejde pod esoteriku.

Nejstarší systematický zájem o studium lidové víry projevil James George Frazer ve své „Zlaté ratolesti“⁷. Mezi důležité pokračovatele je možno zařadit Mircea Eliade („Šamanismus

---

Sallmann Jean-Michel; Čarodějnice – ďáblovy nevěsty, Slovart, Praha 1994

Šindelář Bedřich; Hon na čarodějnice, 1986

⁴ Muchembled Robert a kol.; Čarodějnictví v Evropě, Volvox Globator, Praha 1997

⁵ Leuenberg Hans Dieter; „Co je to esoterika (úvod do esoterního myšlení a jazyka), Nakonečný Milan; Magie v historii, teorii a praxi, Vodnář, Praha 1999

⁶ Cavendish Richard; Dějiny magie, 2008

⁷ Frazer James George; Zlatá ratolest, Aleš Čeněk 2007

a jiné techniky extáze⁸), Claude Lévi-Strausse („Mytologica“⁹). Tito autoři pracují systémem, ve kterém na mýtech a bájích ukazují nábožensko – historická fakta, analyzují je a zařazují do etnologického, historicko-kuturního kontextu, v rámci teoretického směru, který reprezentují. Podobnou prací je kniha folkloristy Vladimíra Karbusického „Báje, mýty a dějiny“¹⁰. Stejně tak pracuje v současné době populární literatura s prvky magie, tajemna a duchovního života přírodních národů. Na první pohled je velmi podobná zmiňovaným dílům, za odbornou ji rozhodně považovat nelze. Přiřadila bych k ní knihy: „Ženy, které běhaly s vlky“¹¹ a „Sedna aneb láska k životu“¹².

Z obecných českých etnografických encyklopedií se zde nabízí „Lidová kultura“¹³. Z dřívějších shrnujících publikací pak „Československá vlastivěda“¹⁴. Další knihy z pera etnologů a etnografů jsou spíše sborníkového charakteru¹⁵, v monografiích o regionech¹⁶ a konkrétních sběrech¹⁷. Kunzův „Soupis prací z Českého lidu bibliografie Českého lidu“¹⁸ obsahuje samostatný oddíl studií – Věštění, magie, pověry, mytologie¹⁹, v dalších oddílech (Lidová meteorologie, Kosmos, příroda, člověk v lidovém názoru, Lidová zdravotní věda, léčení, lázně, Obyčeje rodinné) je možné také nalézt další odkazy na esoteriku.

6.2 Duchovní literatura (esoterická)

Duchovní literaturu zabývající se především esoterikou lze roztrždit na několik skupin. Do první skupiny bych zařadila knihy českých praktikujících esoteriků²⁰, především z 1. poloviny 20. Století. Autoři zde popisují teoretické základy učení, které se rozhodli následovat, ale také vlastní zkušenosti s rituály a magií.

---

⁸ Eliade Mircea; Šamanismus a jiné techniky extáze, Argo 1997

⁹ Lévi – Strausse Claude; Mythologica: Syrové a vařené, Argo 2006; Od medu k popelu, Argo 2006; Původ stolničení, Argo 2007; Nahý člověk, Argo 2009

¹⁰ Karbusický Vladimír; Báje, mýty a dějiny, Mladá fronta, 1995

¹¹ Pinkola Estés Arisa; Ženy které běhal s vlky, Pragma 1999

¹² Duerr Hans Peter; Sedna aneb láska k životu

¹³ Lidová kultura:Národopisná encyklopedie Čech Moravy a Slezska, Mladá fronta 2007

¹⁴ Československá vlastivěda, Václav Dědina (ed.), Sfinx 1936

Československá vlastivěda, Josef Macek (ed.), ČSAV, Orbis 1968

¹⁵ Magie a náboženství, Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 1997

Wolf Josef (ed.); Acta ethnologica. Sborník prací o magii, Praha, UK 1997

Wolf Josef (ed.) a kol.; Člověk ve světě magie, Unitaria 1992

¹⁶ Adámek Karel Václav; Lid na Hlinecku, V Praze 1900, nákladem archeologické kommise při české akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, kap: Život pohrobní a vybájený, s. 336-355

¹⁷ Zíbrt Čeněk; Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku, Academia 1995

¹⁸ Kunz Ludvík; Soupis prací Zíbrtova Českého lidu, Praha 1960

¹⁹ Ib., s. 20

²⁰ Eliáš Oldřich; Úvod do magie, Praha 1935

Kabelák František; Magia nigrae, Horus, 1994

Ve druhé skupině se nachází kniha Hanse Dietera Leuenerga – „Co je to esoterika“²¹. Podobně jako Cavendish se snažil o historickou reflexi dějin esoteriky pro běžného čtenáře, Leuenberg dělá to samé, pouze přidává výklad učení jednotlivých esoterických směrů a historii věnuje méně stran. Obě knihy sice na závěr odkazují dlouhou bibliografií na literaturu, přímo v textu však není možné jednotlivé myšlenky dohledat.

Knihu Dušana Lužného²² lze pokládat za skutečně odbornou publikaci. Pracuje s poznámkovým aparátem a odkazuje na literaturu a prameny. Pravděpodobně se jedná o jednu z mála knih, která by se věnovala přehledu novodobých náboženských hnutí. Podobně se specializuje i Zdeněk Vojtíšek²³, přehledností, původností, uceleností a odborností ji však Lužný předčí.

Poslední skupinou jsou knihy, které lze pokládat za odborné, svým provedením však čtenáře velmi matou. Křídový papír a barevné obrázky nejsou u odborných knih tak časté, přesto jsem z Wassermanových poznatků²⁴ čerpala především v části o tarotu.

6.2.1 Lexikony

Snaží se postihnout abecedním uspořádáním hesel většinu témat a pojmů esoteriky. Pro základní orientaci jsou nenahraditelné, prakticky se však jedná ve většině o zaměnitelné knihy. Rozdíl v počtu stran je tak často i rozdílem v počtu hesel a podrobnosti, se kterou se jim autoři věnují. Není zde příliš prostor pro úvahy, jako je tomu v literatuře teoretické. Nevidím tedy ani uplatnění ve srovnávání stejných hesel různých slovníků a encyklopedií, protože se fakta často překrývají.

Některá, na první pohled popularizační zpracování²⁵, však svým jazykem a uspořádáním mohou myslím úspěšně konkurovat obsažnějším a patrně na akademické půdě zpracovaným slovníkům a encyklopediím jiných oborů²⁶.

---

²¹ Leuenberg Hans Dieter; Co je to esoterika (úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992

²² Lužný Dušan; Nová náboženská hnutí, 1997

²³ Vojtíšek Zdeněk; Netradiční náboženství u nás, Dingir, České Budějovice 1998, s. 61

²⁴ Wasserman James; Mysterijní tradice. Tajné symboly a posvátné umění, Volvox globator, 2007

²⁵ Curcio Michelle; Parapsychologie od A do Z, 1992

Guileyová Rosemary E.; Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví, Olympia, Praha 1997

Roberts Marc; Lexikon esoteriky, Universum 2007

Špůrek Milan; Encyklopedie západní astrologie, 1997

Priesner Claus, Figala Karier (eds.); Lexikon alchymie a hermetických věd, Vyšehrad 2006

²⁶ Nakonečný Milan; Lexikon magie, Argo, Praha 2009

Servier Jean (ed.); Dictionnaire critique de l'esoterisme, Paris 1998

Sheperd Leslie A. (ed.); Encyclopedia of occultism & parapsychology, 3. Vydání 1991, 2 svazky

6.3 Popularizační literatura

Tato literatura je často na pomezí brakové literatury a dobových svědectví, která mohou být v současnosti z historického hlediska pokládána za prameny. Mám na mysli již zmiňované spisy např. českých hermetiků z přelomu a první poloviny 20. století. Z historického hlediska mohou být opravdu pramenem, protože zde popisují vlastní zkušenosti, experimenty a rituály. Jejich autoři však byli lidé vysoce vzdělaní. Vše tedy zanašeli do širších souvislostí.

V současnosti vycházející podobné spisy, jak české tak zahraničí, bych patrně zařadila do brakové literatury. Jedná se především o návody, postupy a zkušenosti²⁷, u kterých si však budoucnost může pokládat podobnou otázku, nad kterou jsem se zamýšlela u esoterických knih vydaných o sedmdesát let dříve.

6.4 Beletrie

Knihy, které si jako téma vytyčily alespoň částečné zaměření na fantasy a tedy přímé napojení na esoteriku, patří v současné době především k rychle se rozvíjející oblasti komerční literatury. Počátky můžeme sledovat od poloviny 18. století s rozvojem gotického románu²⁸. Nastupující romantismus fantasy literaturu obohatil a začlenil do beletrie, kde přetrvává až do dnešní doby podporována filmovým průmyslem²⁹. Nezanedbatelnou roli také hraje globalizace a média přinášející informace o duchovních směrech ze vzdálenějších konců světa, které mohou být inspirací autorů.

---

²⁷ Ly de Angelesová; Cesta čarodějky, 2003

Ferrar S.; Čarodějnictví dnes. Rukověť moderního čaroděje, Praha 1996

Duerr Hans Peter; Sedna aneb láska k životu, 1997

Pinkola Estés Arisa; Ženy které běhaly s vlky, Pragma 1999

²⁸ Horace Walpole; Zámek Otranto, Ann Radcliffe; Záhada Udolpha

²⁹ Lewis Carroll; Alenka v říši divů, Michael Ende; Nekonečný příběh, C.S. Lewis; Letopisy Narnie, J.R.R. Tolkien – Pán prstenů, J. K. Rowling; Harry Potter, Terry Prachet; Úžasná zeměplocha,

7 „Esoterická média“

Rozšiřující se prostor médií zasahuje i esoteriku. Pracuji pouze s výběrem médií dle hrubého rozdělení okruhů, na které je možno je rozdělit.

7.1 Časopisy

7.1.1 Časopisy esoterické

Časopisy se zaměřují na širokou škálu esoteriky. Je zde možno vyhledat články z astrologie, léčitelství, práce s energií, bylinkářství, angelologie, exorcismu, UFO, spiritismu, záhad, léčivých kamenů. Jsou uspořádány v pravidelných rubrikách. Stejně jako v jiných časopisech je zde prostor pro čtenáře a jejich příběhy, upoutávky, inzerce a reklamy, horoskop a křížovku.

„Ve Hvězdách“³⁰ – časopis vychází od roku 2008. Od roku 2011 přešel z dvouměsíčníku formátu A4, na měsíčník A5. Počet stran stoupl úměrně velikosti, v rámci periody se však zdvojnásobil. Časopis se čtenáře snaží upoutat svou barevností, a velmi mnoho prostoru zde věnuje příběhům lidí a praxi esoteriků. Tahákem také může být upozornění na rozhovory se slavnými osobnostmi v čísle předcházejícím a s konkrétním rozhovorem. Články nejsou delší než jedna strana. Časopis je na křídovém papíře, stojí 38 Kč, na Slovensku 1,78 €.

„Medium“³¹ – jedná se asi o nejstarší esoterický časopis na našem území, vychází již 21. ročník jako měsíčník. Jeho podtitul specifikuje čtenáře: „časopis pro ty, které zajímá vše tajemné, záhadné a neuvěřitelné“, druhý podtitul vymezuje obsah: „duchovní léčba, bioenergie, přírodní medicína, astrologie, věštby, sny, apod.“. Články jsou spíše vícestránkové, často odkazují na literaturu a odborníky, takže se tváří velmi odborně. Desky mají stálý design s červeným podkladem a obsahem čísla. Časopis má formát A4, 27 stran, cena je 20 Kč, pro předplatitele 18 Kč.

„Štěstíčko“³² – právě se konstituující internetový časopis, pravděpodobně zatím jediný v tomto oboru.

³⁰ Ve Hvězdách, Astrolife s.r.o., roč. 1-12/ 2010, 1,2,3/2011

³¹ Medium, Miluše Bajgerová, roč. V, IX, XVI

³² <http://www.stesticko.cz/casopis/> - 25.6.2011

7.1.2 Časopisy zaměřené na léčitelství

Léčitelství se nachází na hranici esoteriky a lékařství. Nachází se zde proto z tématiky obojího: léčba bolesti, byliny, alternativní medicína, mandaly, meditační hudba, recepty, aktuální lékařská témata, homeopatie, výklad snů, fairtrade, bio, feng shui, ajurvéda.

Jednotlivá čísla pracují se známými osobnostmi české kultury, které čtenářům představují své recepty na zdravý a lepší život. Stejně jako u předcházejících je zde mnoho inzerce, reklamy a odkazů na akce, semináře a kurzy.

„Meduňka“³³ – v záhlaví časopisu odkazuje text pravděpodobně na majitelku a vydavatelku: „časopis Ilony Malevské s přáteli.“ Titulní strana má stálý zelený design s lístkem meduňky v levém horním rohu. Mottem časopisu je věta: „Meduňka poradí, meduňka pohladí, meduňka potěší, na těle i na duši.“ Cena v ČR je 27 Kč, SR 1,99€.

„Regenerace“³⁴ – tento časopis již vychází 19 let, jeho úspěch dokazuje pravděpodobně vyšší počet stran na formát A4 – přibližně 80. Jeho motto „přirozená cesta ke zdraví a poznání“ odkazuje na tematické zaměření. Články jsou i několikastránkové podpořené fotografiemi. Cena výtisku je 35 Kč, na Slovensku 1,45€.

„Regena“³⁵ – podtitulem časopisu je věta: „Časopis pro zdravé a alternativní léčení.“ Celkově velmi zaměnitelný s časopisem Regenerace.

7.1.3 Časopisy astrologické

Objevila jsem tři časopisy, které dle svého názvu odpovídají zaměření na astrologii.

„Konstelace“³⁶ – vydává nepravidelně 3-4 krát do roka Astrologická společnost³⁷. Hlavním redaktorem je předseda Astrologické společnosti Pavel Turnovský. Nachází se zde články o světových astrologických kongresech, představují se různé druhy horoskopů, velcí astrologové, astrologické souvislosti s běžným životem a nákresy postavení planet. O člancích nelze přímo hovořit jako o odborných, protože neodkazují na literaturu. Z časopisu je však znát, že je psán pro skutečné astrology, nikoliv jen pro toho, kdo si chce každý týden přečíst horoskop.

³³ Meduňka, Ilona Malevská, roč. V, VI, VII, VIII

³⁴ Regenerace, Regenerace s.r.o., roč. XVI, XVII, XVIII

³⁵ Regena, WDO Pictures s.r.o., roč. 5-12/2009, 1-12/2010, 1-5/2011

³⁶ Konstelace, Astrologická společnost, roč. I, III, VII

³⁷ <http://astrologickaspolecnost.cz/> - 24.6.2011

„Moje astrologie“³⁸ - vychází každý měsíc. Jedná se o novější časopis, který je doplňkem internetového portálu mojeastrologie.cz. Je jedním z časopisů, který se soustředí na vydávání časopisů pro ženy. Není příliš obsáhlý, v každém čísle je možné nalézt mnoho barevných a velkých fotografií a množství různých druhů horoskopů, a rozhovor s celebritou. Další informace se týkají inzerátů a reklam, případně tajemných příběhů. Mezi ostatními časopisy vybočuje tím, že má na obálce tvář ženy, často nikterak mysticky vyhlížející. Cena časopisu je 29 Kč.

„Astro“³⁹ – časopis vycházel mezi léty 1993 – 2006. Během této doby se měnila jeho cena, od 8,90 Kč až k 24 Kč. Jeho formát zůstal neměnný a perioda vycházení byla stále týdenní. Obsah a styl psaní se nezměnil. Velkou část časopisu zabírá horoskop. Další články, které obsáhnou s několika obrázky max. jednu stranu, se tematicky točí kolem záhad, léčitelství, výkladu snů, horoskopu, numerologie, symbolů a východní mystiky. V 90. letech časopisu na titulní straně vévodila tvář známých celebrit, se kterými byl na prvních stránkách veden rozhovor. Přibližně od roku 2000 se tento trend změnil a titulní stránka obsahuje pouze barevnou kresbu se symboly a s nadpisy článků.

7.1.4 Shrnutí

Všechny časopisy patří spíše k zábavním, se zaměřením na zmiňovanou oblast. Některé (Medium, Regenerace, Meduňka) se specializují více na skutečný zájem čtenářů, další (Moje astrologie, Ve hvězdách) vykazují znaky bulváru a chtějí skutečně jen pobavit, či potěšit oko čtenáře pěkným grafickým zpracováním.

Tento druh časopisů zde existuje nepřetržitě od listopadu 1989. V současné době se jejich okruh spíše rozšiřuje. Vzhledem k menšímu okruhu zájemců na našem území oslovuje i čtenáře na Slovensku.

7.2 Internet

---

³⁸ Moje astrologie, Sanoma magazines Praha, roč. I, II

³⁹ Astro, Kwěty české, NPRESS, roč. III, IV, VI, X, XI, XII, XIII

V poslední době nejvíce se rozvíjející médium je pro esoteričky nejčastějším místem prezentace. Není možné postihnout všechny webové stránky zabývající se esoterikou. Při zadání slova „esoterika“ do vyhledávače vyskočí portály s širokým esoterickým rozpětím⁴⁰, školy, kurzy a semináře⁴¹, obchody⁴² a různé druhy dalších služeb, online poradenství, jednotlivé adresy esoteriček, festivaly, knihkupectví, atd.

7.3 Televize

V Čechách esoterické pořady zastupuje v této době především Ezo.Tv, která se na svých webových stránkách prezentuje jako „světový výrobce interaktivních televizních pořadů“⁴³. Zastupuje většinu esoterických služeb – věštění, výklad karet, automatickou kresbu a další. Dramaturgie pořadu je závislá na telefonátech diváků, kteří přítomným esoterikům dávají otázky. Pořady je možné sledovat na Tv Barrandov v poledne.

Esoterické pořady se také vyskytují na Tv Prima – „Volejte věštce“, „Výklad snů“⁴⁴, sledovat je, je možné pouze v pozdních nočních, nebo brzkých ranních hodinách.

Měla jsem možnost sledovat některé pořady z Ezo Tv, především s moderátorem Vlastou Plamínkem a pořad Tv Prima – „Volejte věštce“. Myslím si, že jde jen o zábavu a o to, jak z diváků dostat peníze⁴⁵.

8 Historie

Problematika esoteriky prolíná celými dějinami lidstva. V této kapitole se však budu zabývat dějinami evropského, přesněji spíše západoevropského a středoevropského kulturního okruhu. Vymezení spočívá jak v dostupnosti literatury, tak v přetrvávající šifce tradice, která do sebe vstřebala mnoho orientálních prvků a do dnešního dne je s nimi v kontaktu.

---

⁴⁰ <http://www.esoterika.cz/> - 24.6.2011

⁴¹ Např: <http://www.skola-esoteriky.cz/> - 24.6.2011

⁴² <http://www.esoterik-shop.cz/> - 24.6.2011

⁴³ <http://cz.ezo.tv/main/content?cid=aboutus>

⁴⁴ <http://www.iprima.cz/program>

⁴⁵ Jedna minuta volání stojí ve většině případů 70 Kč.

8.1 Starověk

Vzhledem k empirickému zkoumání jsme však odkázáni na hmotné a písemné pozůstatky, které jsme schopni interpretovat jako duchovní projev, nebo nástroj sloužící k duchovním účelům. Všeobecně se tak začínají popisovat kořeny západoevropské esoteriky v Egyptě, kde se dochovaly rukopisy, ikonografie, plastiky i rekvizity. V dějinném prostoru před vznikem egyptské civilizace se proto nachází prostor pro hypotézy. Milan Nakonečný⁴⁶ uvádí několik hypotéz. Nevztahují se svým vznikem ke starověku, vznikaly spíše v moderní době. Zpětně se však pokoušejí objasnit určité historické jevy, proto je kladu před skutečnými historickými fakty. Nakonečný zde vychází z tezí Geralda Gardnera (viz kapitola „Neopaganismus“). První hypotéza, kterou zastával i paleontolog Eduard Dacqué vychází již z ontogeneze člověka. Podle ní měli všichni lidé magické „třetí oko“, které postupnou degenerací ustoupilo do nitra lebky a dnes je jeho pozůstatkem epifýza. Koncentrací na ni lze dosáhnout oddělení astrálního těla od těla fyzického. Druhá hypotéza čerpá z mýtů o bájně Atlantidě, která byla civilizací vyspělé vědy a technologií. Ztrátou kontroly nad svými magickými silami Atlantané způsobili její zánik. Před skutečným zánikem se jim však podařilo usadit v Egyptě, kde své umění šířili mezi vybrané jedince. Třetí hypotéza vychází z apokryfní „Henochovy knihy“ vydané v roce 1773. Mluví se zde o sestupu andělů, nebo jiných mimozemských entit na zem. Méně konkrétněji se o teorii Atlantidy zmiňuje také Leuenberg⁴⁷, Muchembled⁴⁸ připojuje Babylon, a další starověké civilizace. Ty sice na vývoj měly vliv a přispěly k rozvoji a přenosu magie do dalších století, nejsou však centrem, za nějž je pravděpodobně považován právě Egypt.

To, že právě v Egyptě vznikla západní esoterická tradice, připisuje Wassermann⁴⁹ neustálé interakci mezi bohy a lidmi, což je podobné antickým civilizacím, které položily základy evropského myšlení. Podle mého názoru je to však univerzální charakteristika všech starověkých kultů a náboženství. Esoterické centrum bych proto v Egyptě viděla v obecném chápání intelektuálů, kteří jej považovali za středisko vzdělanosti a učení. Nejen starověké civilizace se snažily ke svému území připojit Egypt.

Přestože se jmenovaní autoři shodují v egyptské tradici jako původní pro evropskou esoteriku, i „fakta“ o esoterice v Egyptě jsou zastřeny tajemstvím především v úloze hlavní osoby

---

⁴⁶ Nakonečný Milan; *Magie v historii, teorii a praxi*, Vodnář, Praha 2009, s. 30

⁴⁷ Hans Dieter Leuenberg; *Co je to esoterika. Úvod do esoterického myšlení a jazyka*, Melantrich, Praha 1992, *Teorie vzniku*

⁴⁸ Robert Muchembled a kol.; *Magie a čarodějnictví v Evropě*, Volvox globator 1997, s. 18

⁴⁹ Wasserman James; *Mysterijní tradice. Tajné symboly a posvátné umění*, Volvox globator, 2007, s.12

bájného Herma Trismegysta. Nakonečný⁵⁰ poukazuje na staroegyptského boha Thovta, který byl údajně nazýván řecky Hermes Trismegystos (Hermes Třímocný). Měl znalosti tří tajných věd, alchymie, astrologie a magie. Jeho písemný odkaz je shrnován pod spisem „Corpus Hermeticum“, který pravděpodobně nenapsal, jež však přispěl po jeho objevu Cosimem Medici k rozvoji zájmu o esoteriku v renesanci. Částečně bájný pramen, připisovaný Hermu Trismegystovi, je tzv. „smaragdová deska“ (Tabula Smaragdiana). Leuenberg⁵¹ uvádí, že po dobytí Egypta našel Alexandr Veliký hrob s Trismegystovou mumií, která držela v ruce smaragdovou destičku.

Esoterický teosofický náhled⁵² na starověká náboženství chápe Židy jako strážce staroegyptské esoterní tradice, a Mojžíše pokládá za prvního židovského mága. Stejně tak Ježíše Krista chápe jako avatara, který sestupuje na počátku nové éry⁵³, a podle této interpretace je z evangelií možné vyčíst, že byl stoupencem učení o reinkarnaci. Znalosti z orientální esoteriky měl údajně načerpat během své pouti do Tibetu, před završením svých třiceti let. Tato teorie se objevuje nejen u Leuenberga. Pracuje s ní učení o reinkarnaci. Myslím, že je možná snahou některé křesťany přivést tak k východním náboženstvím, aniž by museli opustit osobnost Krista. Konkrétní důkazy o Ježíšově přítomnosti patrně nenajdeme, jedná se tedy skutečně pouze o hypotézu.

Řecká a římská civilizace pracuje již na evropském kontinentu, rozvíjí dále tradici v pozdním starověku již v kontextu dalších evropských, zatím ještě barbarských kultur, které naopak ovlivňují římskou.

V Antickém Řecku se stala nejznámějšími eleusínská mystéria na počest bohyně Démétér⁵⁴. Podobné magické kultury plodnosti mají základ v uctívání Dionýsa, Mithry a Kybely. Stejně tak Apollón, hlavní patron transmédií, byl uctíván ve svatyních, z nichž nejznámější je v Delfách. Zde věštkyně Pýthie promlouvala ústy jeho samého a přítomní kněží její předpovědi vykládali do srozumitelného kontextu.

Se šamanismem se mohli Řekové setkat u Skythů a Thráků. Eliade⁵⁵ vyzdvihuje podobnosti se šamanskými praktikami, a to především astrální cestování a zasvěcení, jež je zachyceno v řecké mytologii. Především báje o Orfeovi nese prvky šamanismu při sestupu do podsvětí, jeho léčitelské schopnosti, láska k umění a ke zvířatům.

---

⁵⁰ Nakonečný Milan, *Novodobý český hermetismus*, Vodnář, Praha 1995, s.24

⁵¹ Hans Dieter Leuenberg; *Co je to esoterika. Úvod do esoterního myšlení a jazyka*, Melantrich, Praha 1992, Teorie vzniku

⁵² *Ib.* Str.55-57

⁵³ Tím je myšlen tzv. „světový měsíc“ který trvá přibližně 2000 let. Souvisí s postavením země v jednom znamení zvěrokruhu. *Ib.*

⁵⁴ Cavendish Richard; *Dějiny magie*, Odeon 1994, s.25

⁵⁵ Eliade mircea; *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, Argo 1997, 326-328

V římské civilizaci se „magií“ nazývaly podle Cavendishe⁵⁶ pouze jevy cizí a soukromé. Praktiky, které společnost převzala do své tradice, nejsou považovány za magii, ale za součást náboženství nebo za lidové zvyky. V tomto postoji prakticky setrváváme dodnes.

Křesťanství jako tradiční evropské náboženství, zvláště pak katolictví a lidová evropská kultura nese v sobě velké množství magických úkonů, které však v různých dobách společnost ovlivněná vlastními duchovními směry nahlíží jiným způsobem, než magické úkony pocházející z jiných kulturních okruhů⁵⁷. Víra v existenci nižších duchů a démonů byla rozšířena v celém starověku. Římskou oficiálně uznávanou formou magie byla teurgie⁵⁸.

Základní formou komunikace kněží s duchovním bylo uvedení média do transu. Především z této esoterní tradice vychází o několik století později renesance. Ve středověku patrně nemůžeme sledovat oficiální projevy, neboť ji křesťanský císař Justinián zakázal.

Sny, léčitelství a čarodějnictví figurovaly v antice jako důležitý prostředek magie. Sloužily jako jeden z prostředků k účelu komunikace s duchovním světem a pro orientaci a řešení každodenních problémů⁵⁹. Osobnosti, ke kterým se antické čarodějnice odkazovaly, byly opozicí archetypu „bohyně matky“. Cavendish⁶⁰ zmiňuje řecké a římské bohyně podsvětí a Měsíce – Dianu, Hekaté, Selenu, Persefonu a Proserpinu.

Důležitým „vynálezem“ starověku je také horoskop. V současné době se jedná spíše o nižší rovinu astrologie, která ještě do renesance byla směřována s astronomií. I astrologii se proto věnovali především astronomové, nebo znalci přírodních věd. Spolu s prodejem amuletů se výroba horoskopu postupně stala hlavní obživou potulných esoterních prodejců. Patrně se jednalo o podvodníky, nebo překupníky nakoupených horoskopů. Jejich vzdělání nemohlo stačit na vlastní esoterickou činnost. Přestože jsou v dnešní době hlavními zprostředkovateli horoskopů média, mezi esoteriky se dochovala i tradiční forma sestavování horoskopu pro určitou osobu, nebo příležitost.

V poslední fázi starověku je třeba zmínit i „barbarské“ národy, které se staly nositeli tradice do dalších období. Jejich duchovnímu směřování se věnuje Eliade a to především šamanismu⁶¹. Jako reprezentativní evropskou kulturu s prvky šamanismu shledává

---

⁵⁶ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s.19

⁵⁷ Při vstupu do katolického kostela se zcela přirozeně pokřijujeme svěcenou vodou, ale ulití nějakého nápoje pro duchy/bohy se nám zdá jako nesmyslný projev nižší kultury (pozn. V.K.)

⁵⁸ Oproti teologii znamená „působení“ na bohy, Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s.19

⁵⁹ Ib., s.39-43

⁶⁰ Ib., s. 44

⁶¹ Eliade mircea; Šamanismus a nejstarší techniky extáze, Argo 1997, s. 322-325

germánskou kulturu. Jejich mytologie, stejně jako řecká, pracuje s iniciací⁶², astrálním cestováním⁶³ a mystickým napodobováním zvířat⁶⁴.

Starověk je pro dějiny esoteriky důležitý především proto, že není jakýmsi počátkem, nebo předchůdcem skutečné esoteriky. Je spíše v pojetí historiků esoteriky vrcholem, ze kterého vše další vychází a na něj odkazuje. Tento důležitý prvek jej spojuje se světovými náboženstvími a s některými filozofickými směry.

8.2 Středověk

Pozici esoteriky ve středověku je velmi těžké odhadnout. Křesťanství také bylo původně pouze jedním z východních kultů⁶⁵, svou masovostí, institucionalizací a uznáním za státní náboženství si prostřednictvím církve osobovalo právo na jedinou možnou pravdu. Z velké části tak nahradilo předchozí magii. Úspěchy při exorcismech, sestoupení Ducha svatého, synkreze pohanských a křesťanských svátků, magie ostatků svatých, kněz jako odborník na svaté záležitosti obdařen magickou tajuplností díky svatopetrské posloupnosti, tajuplnost mše svaté⁶⁶ – to pravděpodobně přinášelo vše magické, co lidé pro svůj duchovní život potřebovali.

Z oficiální kultury byla tedy dřívější pohanská náboženství, kultury a magické praktiky vytlačeny, v nižších vrstvách se v modifikované formě udržely i v dalších stoletích.

Můžeme pracovat se záznamy, které prezentují pouze kulturu vyšších vrstev, která nám svými vymezeními o skutečné pozici magie i v nižších společenských vrstvách mnohé napovídají, nebo usuzovat podle analogií, které máme k dispozici v písemné fixaci přibližně od 17. století. Oficiální stanoviska katolické církve jsou spíše odmítavá, někteří důležití myslitelé jako sv. Augustin, Tomáš Akvinský, Hildegarda z Bingen a Albert Veliký ve svých spisech s magií počítají a přírodní magii propagují⁶⁷. Legendy a exempla se vůči magii vymezují, obojí právo a další historické prameny – příručky, záznamy procesů, návody - obsahují mnoho zmínek. Vzhledem ke kárným připomínkám v kronikách až do pozdního středověku se zdá, že se nepodařilo magii vymýtit.

---

⁶² Př: Odin visí na vesmírném stromě Ygdrasil (v doslovném překladu znamená „Odinův oř“), aby si osvojil tajemství run.

⁶³ Př: Odin leží jako mrtvý, ale stává se ptákem, či šelmou.

⁶⁴ Př: „Bersekir“ – bojovník šelma. Jedná se rituální napodobování zvířecí zuřivosti.

⁶⁵ Cavendish richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 57

⁶⁶ lb., s.60-65

⁶⁷ Richard Kieckhefer; Magie a čarodějnictví ve středověké Evropě, in: Robert Muchembled a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997

Oproti starověku se ve vyšších společenských vrstvách magie dostává do stínu náboženství, dříve běžná osnova je třecí plochou, což postihují mnohé legendy⁶⁸. Muchembled⁶⁹ se však drží názoru, že skutečným základním pilířem evropské kultury není středověkem upevňované křesťanství, nýbrž předcházející období, jejichž duchovní představy společnosti byly veskrze magické, a tedy podle oficiálních představ myšlení křesťana nepřipustné. Pokud bychom tento názor měli přijmout, muselo by dojít k revizi tvrzení vztahujících se k evropskému kulturnímu okruhu jako křesťanské tradici. Tato oficiální stanoviska jsou hraničními pilíři. Skutečnost, která se prostírá mezi nimi, reflektuje obojí již ve dvoutisícileté symbióze.

Absence důraznějšího systematického stíhání jednotlivých kacířů pravděpodobně spočívá ne třeba přímo ve víře, jistě však ve vážnosti, která byla stále ještě magii přisuzována jak vzdělanými, tak analfabetickými vrstvami. S upevňováním moci církve roste i počet těch, které může označit jako kacíře. Systematické stíhání za údajné magické praktiky, se ve 14. století setkáme pouze v jednom případě, a to v procesu s templáři, jehož skutečný původ však pravděpodobně s magií neměl nic společného.

Od 8. století se setkáváme s pojmem čaroděj. Jiná příbuzná slova⁷⁰ jsou běžně užívána až v pozdějších staletích, podporována dalšími všeobecně rozšířenými představami z lidové duchovní tradice. Isidor ze Sevilly⁷¹ ve svém spise *Etymologiae* pokládá vznik magie za spojení lidských bytostí a nehodných andělů prostřednictvím démonů.

Přestože se reprezentace společnosti staví k magii odmítavě, samotné vyjadřování magie se přesouvá do jiných oblastí. Ve vyšší společnosti je lehčí forma magie jako zábava a součást léčitelství⁷². Samozřejmě i jediné oficiálně uznávané náboženství pracovalo s mnoha magickými prvky, toto označení je však podle mých zkušeností nepřipustné až do dnešní doby.

Současný vývoj západní tradice esoteriky, je podle historiků esoteriky z větší části určován právě židovskou mystikou rozvíjenou ve středověku a přijatou křesťanskými intelektuály v renesanci. Nejznámější příručkou je pravděpodobně „Šalamounův klíč“⁷³. Další praktiky jako věštění ze snů, pomůcka pro věštění - kamínky Urim a Thumim. Toto učení dalo také základ pravděpodobně nejdůležitější a nejznámější magické potřebě – tarotovým kartám.

---

⁶⁸ Příkladem může být legenda o sv. Václavu, sv. Dorotě, ad.

⁶⁹ Robert Muchembled a kol.; *Magie a čarodějnictví v Evropě*, Volvox globator 1997, Úvod

⁷⁰ Ib.

⁷¹ Richard Kieckhefer: *Magie a čarodějnictví ve středověké Evropě*, in: Muchembled Robert a kol.; *Magie a čarodějnictví v Evropě*, Volvox globator 1997

⁷² Ib.

⁷³ Cavendish Richard; *Dějiny magie*, Odeon 1994, s.72

Karty pravděpodobně vznikly ve 12. století, od 14. století jsou pak rozšířeny v celé Evropě. Dle legendy vznikl tarot za účelem zachování moudrosti a souhrnu tradice astrologie, alchymie a magických technik, kterou chtěli tímto způsobem uchovat učenci po zničení alexandrijské knihovny. Zvolili numerologickou a obrazovou formu, která zaručovala univerzalitu⁷⁴. Profanace karet, které mohou být užity jak k věštění, tak ke hraní, zaručovala nejlepší možnou cestu pro uchování mystérií. Údajně byly spolu s návody pro použití předány cikánům. Obrazy a numerické odkazy pocházejí z kabaly⁷⁵. Čítají totiž stejný počet prvků hebrejské abecedy, a to 4 (barvy), 10 (malých číslovaných karet – malá arkána – malé tajemství), 4 (dvorní karty od každé barvy) a 22 (trumfů – velká arkána – velké tajemství). Číslo 22 koresponduje s písmeny hebrejské abecedy. Schéma pak koresponduje s uspořádáním kabalistického stromu života. Věštění z karet předpokládá víru v tzv. „vyšší vědomí“, které usměrňuje výklad. Teorie korespondence, velmi často užívaná také např. při komunikaci s duchy, je v tomto systému podle teoretiků magie nejdokonalejší. Mezi nejproslulejší taroty řadí Wassermann⁷⁶: Visconti tarot – nejstarší středověký, Marseilleský – od něhož se odvozují všechny pozdější taroty, Waitův tarot – nejpopulárnější a Crowleyův – nejpropracovanější.

8.2.1 „Hon na čarodějnice“

Stíhání za čarodějnictví, nebo jiné esoterické praktiky se dá najít patrně ve všech dobách. Vždy se jednalo o ty, kteří nějakým způsobem narušovali obecně vyžadovanou morálku, byli nepohodlní, ohrožovali, vybočovali nebo se někomu nezamlouvali. O této všeobecně známé historické náladě, jejíž počátky můžeme vysledovat kolem roku 1400 jsou rozšířena mnohá fakta. Z velké části však podle mého názoru jsou pohledy na problematiku honů formovány spisem „Maleus Maleficarum“.

---

⁷⁴ Tarot, in: Wasserman James; Mysterijní tradice. Tajné symboly a posvátné umění, volvox globator, 2007

⁷⁵ Ib.

⁷⁶ Ib.

8.2.1.1 Úloha „*Maleus maleficarum*“⁷⁷ v honech na čarodějnice a celkovém postoji k této tématice

Knihu MM (Kladivo na čarodějnice) můžeme zařadit k nevlivnějším spisům evropské kultury. Nemohu však souhlasit s tvrzením Richarda Cavendishe: „Kladivo na čarodějnice je těžkopádné a nezáživné dílo, které by mohlo být jedním z horkých favoritů v soutěži o nejnudnější vlivnou knihu světa“⁷⁸. Z tohoto tvrzení podle mého názoru vyplývá, že vůbec nepochopil smysl celého díla. Autoři se jistě nikoho nesnažili pobavit, ani současné právnické příručky, kterými jistě MM bylo, nemají zábavní funkci.

Autoři, Jakob Sprenger (1436? – 1495) – profesor a děkan kolínské univerzity, a Heinrich Institoris⁷⁹ (Krammer, 1430? – 1505) – doktor teologie a převor dominikánského konventu⁸⁰, který měl větší podíl na sepsání MM, svými poznatky a stížnostmi papeži Inocenci III. z inkvizičních procesů přispěli k vydání papežské buly „*Summis desiderantes affectibus*“, potírající čarodějnictví, a z níž oni pak čerpali při sepsání svého díla⁸¹.

Kniha byla poprvé vydána pravděpodobně v roce 1486 ve Štrasburku⁸². MM je především učený teologický spis, čerpající především z Bible, která je zde nejvyšší autoritou, učení scholastiky a jejich největších myslitelů – sv. Augustina a sv. Tomáše Akvinského, přihlíží také k názorům některých starověkých filozofů⁸³. V prvním díle je čtenář seznámen s činností čarodějnic, ve druhém je mu poskytnut návod pro jejich vyhledání, rozpoznání a výslech⁸⁴.

Forma, kterou autoři zvolili, je dialog⁸⁵. Na začátku každé kapitoly je položena otázka, na níž je v následujícím textu hledána odpověď, přičemž autoři doplňují i argumenty pro a proti.

Tato forma podtrhuje didaktičnost spisu.

Těžiště díla tkví ve scholastickém dokazování různých teologických pravd v co nejpřesnějším právnickém popisu správného postupu soudního řízení s čarodějnicemi. Vychází totiž z předpokladu církevního práva – *Corpus iuri canonici*⁸⁶, jež se zakládá na autonomii církve, která jako nezávislá společnost sdružuje lidstvo v duchovní celek a k tomuto účelu jí slouží i

---

⁷⁷ Dále jen MM

⁷⁸ Cavendish Richard; *Dějiny magie*, Odeon 1994, s. 100

⁷⁹ Vystupoval také v Čechách jako inkvizitor proti husitům a Jednotě bratrské.

⁸⁰ *Kladivo na čarodějnice* (v překladu jitky lenkové), Otakar II., s. 7

⁸¹ *Ib.* S. 7-8

⁸² *Kladivo na čarodějnice* (v překladu jitky lenkové), Otakar II., s. 7

⁸³ *Kladivo na čarodějnice* (v překladu jitky lenkové), Otakar II., s. 5

⁸⁴ Rosemary E. Guileyová; *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*

⁸⁵ *Kladivo na čarodějnice* (v překladu jitky lenkové), Otakar II., s. 5

⁸⁶ Základem tohoto zákona je Gratianův dekret, součástí také *Canon episcopi*, který již v roce 900 odsuzuje čarodějnictví jako zločin.

vlastní právo⁸⁷. Inkvizitoři, přímo podléhající papeži, mají proto od 12. století svrchované právo vyhledávat a odsuzovat kacíře. S rozvojem sekt v následujících staletích se jejich pozice ještě upevnila⁸⁸.

Úloha MM v rámci vlivu na intenzitu honu na čarodějnice je částečně diskutabilní. Dovolím si tvrdit, že ani jeden z autorů si neosoboval právo sepsat hlavní soudní zákon pro vyhledání a odsouzení obviněných z čarodějnictví, kterým se v následujících několika staletích ve skutečnosti stala. Ani jiní církevní představitelé jí podobné právo nikdy nepřipsali⁸⁹. Dopad obsahu tak spíše dotvořila současná společenská nálada, ve které začalo dílo vycházet.

Profanace byla dána následujícím děním, ne přímo autory. Kladivo na čarodějnice je však i důležitým historickým pramenem o tom, jak hluboce teologický spis ovlivnil na několik století dění v církvi, tak i ve společnosti. Souhrou „náhod“ historie se tato kniha dostala do rukou lidem, kteří s ní začali zacházet jako s nejvyšším zákoníkem inkvizice. Její náboj, byl totiž mimo jiné silně misogynní.

Katolická církev se vzhledem k silícímu protestantismu cítí ohrožena, i proto zřejmě počet procesů narůstá. Popularitu a „potřebnost“ MM dokazuje 29 vydání, mezi léty 1486-1669⁹⁰. Přestože se počátky procesů datují již dlouho před sepsáním MM, samo dílo pravděpodobně předznamenalo, možná umocnilo dobu největších čarodějnických procesů v Evropě a následně i v koloniích⁹¹. V období reformace tak bylo pronásledování čarodějnic jediným nesporným bodem mezi křesťanskými církvemi. Luther i Kalvín, stejně jako papež, byli jednoznačně proti jakémukoliv Satanovu působení ve světě.

8.3 Novověk (od r. 1492)

V rámci výkladů dějin esoteriky je tato doba značně rozpolcená. Na jednu stranu se ve vyšších společenských kruzích pěstuje alchymie a astrologie, na druhou stranu se za údajné magické působení pronásledováno nebo dokonce odsouzeno mnoho osob.

V následující kapitole se budu věnovat právě rozdílným přístupům k podpoře, nebo naopak stíhání osob spojených s esoterikou. Často na to mělo vliv jejich společenské postavení, obě skupiny však byly vždy na hraně. Dá se říci, že esoterikové společensky akceptovaní, byli ve většině případů učenci, kteří se zabývali tzv. vyšší magií.

---

⁸⁷ Kladivo na čarodějnice (v překladu jitky lenkové), Otakar II., s. 9

⁸⁸ Ib., s.10

⁸⁹ Rosemary E. Guileyová; Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví

⁹⁰ Kladivo na čarodějnice (v překladu jitky lenkové), Otakar II., s. 7

⁹¹ Ib.

Ti co byli jednoznačně společensky neakceptovaní, pocházeli především z nižších společenských vrstev a v jejich případě se jednalo o lidovou magii. Přelomem v chápání jsou v obou případech literární díla. O rozvoj tzv. vysoké magie se zasloužil nálezný údajně antického spisu „Corpus Hermeticum“, o pronásledování ve společnosti známější dílo „Maleus Maleficarum“ (viz. kapitola „Úloha „Maleus maleficarum“ v honech na čarodějnice a celkovém postoji k této tématice“).

8.3.1 Společensky akceptované esoterické směry

V rámci podpory esoteriky ze strany mecenášů, především aristokracie a panovníků se jedná hlavně o dobu renesance, kdy se dostala do módy hermetická umění, a osvícenství. V období baroka, kdy Evropu ovládá nábožensky vypjatá situace⁹², nebyly tyto praktiky ve středu zájmu.

Jednalo se především o návrat k učení již zmiňovaného Herma Trismegysta, jehož spis „Corpus Hermeticum“ zakoupil Cosimo di Medici (1389 – 1464). Z řečtiny jej přeložil renesanční filosof Marsilio Ficino (1433-1499) a dále rozšiřoval mezi své žáky, z nichž Pico della Mirandola (1463-1494) spis přeložil a interpretoval blíže křesťanství⁹³. Jeho studium hebrejštiny, kabaly a arabštiny se silným základem učení scholastiky, přispění platonismu a aristotelismu ve Florentské akademii mu napomohlo k synkretickému uvažování o duchovních cestách člověka s přesahem i k hermetismu a zoroastrismu⁹⁴

Alchymie pochází z arabského slova „al-kymia“, což znamená černá země, a takto byl ve starověku nazýván Egypt⁹⁵. Základní teze tohoto učení vycházející ze starověkých hermetických spisů říká, že vše na světě tvoří jednotu a pochází z jedné látky⁹⁶. Tím, že jednou z největších snah alchymistů bylo proměnit jakýkoliv kov ve zlato, pracovali především s chemickými postupy vycházející ze zpracování kovů, astrologií a částečně i náboženstvím a magií⁹⁷. Odsouzení ze strany církve se jí dostalo ještě ve středověku od papeže Jana XXII, který označil všechny alchymisty za podvodníky.

Astrologie, jako další z umění Herma Trismegysta byla v této době příliš nerozlišovaná od astronomie. Většina velkých renesančních astronomů se z finančních důvodů musela věnovat i astrologii. Oficiální vztah církve kolísal mezi odmítáním a akceptováním. Např. Tomáš

⁹² Období protireformace, pronásledování protestantů, v některých zemích naopak rozvoj evangelických církví.

⁹³ Wasserman James; Mysterijní tradice. Tajné symboly a posvátné umění, Volvox globator, 2007

⁹⁴ Oskar, Paul; Osm filosofů italské renesance, Vyšehrad 2007, s. 63-78

⁹⁵ Hans Dieter Leuenberg; Co je to esoterika (úvod do esoterického myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992, s.121

⁹⁶ Ib.

⁹⁷ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 79

Akvinský vyšel z argumentace sv. Augustina, že hvězdy mají vliv na osud člověka, a překlenul tak propast mezi křesťanstvím a astrologií⁹⁸. Největší problém tak tkvěl v tom, že astrologie byla příliš spjata s magií, tedy třetím uměním Herma Trismegysta⁹⁹.

K dalším renesančním filosofům, kteří se zasloužili o novověký vývoj esoteriky patří podle Cavendish Johann Trithemius neboli Trithemius (1462-1516), Heinrich Cornelius neboli Agrippa von Nettesheim (1486-1535)¹⁰⁰, Bombastus von Hohenheim neboli Paracelsus (1493 – 1541)¹⁰¹.

Určitou podporou této módní vlny se také stalo vydání pověsti o doktoru Faustovi v roce 1587 ve Frankfurtu nad Mohanem u tiskaře Johanna Spiesse v němčině. Ještě v témže roce byla pro velký zájem vydána ještě třikrát. Začala se také překládat do dalších evropských jazyků a stala se inspiračním zdrojem pro spisovatele a dramatiky až do 20. století¹⁰².

Mezi nejznámější mecenáše alchymistů patří Kateřina Medicejská. Ta po nastoupení na trůn v roce 1547 přenesla do Francie své nadšení pro astrologii a kouzelníky. Mezi významné chráněnce jejího dvora v této oblasti patřil například Michel de Nostredame neboli Nostradamus (1503-1566). Dalším panovníkem nadšeným pro hermetická umění byl Rudolf II., který ve své době z Prahy vytvořil evropské centrum astrologů a alchymistů.

Další širší rozvoj esoteriky přišel až s myšlenkami osvícenství. Racionalistické chápání světa jako stroje, který Bůh uvedl do chodu, ale již do něj nezasahuje. Cavendish tak datuje konec pronásledování čarodějnic¹⁰³. Ve světě, kde není místo pro Boha, není ani pro ďábla a jeho pomocníky – duchy, démony a kouzelníky. Lidé proto renovují magické vědění minulosti, z ilegality vystupují různé esoterické společnosti, nebo se zakládají zcela nové směry.

Jedním z nich jsou rosikruciáni. Toto společenství odvozuje svůj původ od tajného bratrstva na dvoře faraona Thutmose III. (cca 1500 Př. Kr.). Skutečný vznik se však datuje od počátku 17. století, kdy vyšla kniha „Fama Fraternalis“ od Johanna Valentina Andre. Autor zde odkazuje k myšlenkám Christiana Rosenkreuze, který žil pravděpodobně ve 14. století a zemřel ve věku 106 let¹⁰⁴. Podle Vojtíška Rosenkreuz při své cestě do Egypta objevil tajemství „tajemství růže a kříže“¹⁰⁵. Nikdy nebylo prokázáno, zda tato postava skutečně

---

⁹⁸ Ib., s. 83

⁹⁹ Ib., s. 84

¹⁰⁰ Ib., s. 109

¹⁰¹ Ib., s. 115

¹⁰² Ib., 111

¹⁰³ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 148

¹⁰⁴ Ib., s. 122

¹⁰⁵ Vojtíšek Zdeněk; Netradiční náboženství u nás, Dingir, České Budějovice 1998, s. 61

existovala, a i sami rosikrucíáni ji chápou spíše jako symbolickou¹⁰⁶. Rosikrucíáni se zajímali především o zdokonalování alchymistických postupů a komunikaci s duchy, sami sebe však chápali jako mysticko-magickou odnož křesťanství¹⁰⁷. Další esoterická společnost, která v této době vstoupila do vyšších společenských kruhů, je svobodné zednářství. Patrně se začalo vyvíjet již v pozdním středověku ze zednických cechů, které se odklonily od praktického zednářství (kamenického umění) a začaly se věnovat filosofii¹⁰⁸. Cavendish tento proces situuje do Skotska a Anglie¹⁰⁹. Zednáři prohlašovali, že jejich rodokmen sahá až do starověku, ke stavbě Babylonské věže a Šalamounova chrámu. Svůj původ tak odvozují od Adama, přes starozákonní otce Hirama Abífa¹¹⁰ až k Hermu Trismegystovi¹¹¹. Prvky tajemnosti a domnělý původ v tajemné moudrosti starověku převzali patrně od rosikrucíánů a templářů¹¹². Spekulace o tom, kdo do tohoto tajemného řádu patřil, lákají dodnes mnohé badatele. Jedná se hlavně o prokázání členství významných osob.

8.3.2 Celoevropský fenomén

Tzv. spiklenecké čarodějnictví se podle Cavendishe¹¹³ objevilo s prvními reformačními tendencemi. Slovo „valdenští“ (12. století)¹¹⁴ tak bylo po určitý čas synonymem pro kacíře a tedy i pro obviněného z čarodějnictví. Vycházelo se totiž z přesvědčení, že všechny církví neschválené obřady jsou podporovány démony. Na stíhání se podílela jak církevní, tak světská vrchnost.

Rozdělení magie na „goethii“ (škodlivou) a „theurgii“ (blahodárnou), které se v 16. století změnilo na termíny „bílá“ a „černá“, opravňovalo církev stíhat „goetii“, která byla považována za dílo ďábla¹¹⁵. Vrcholná éra procesů je datována v období mezi 15.-18. stoletím¹¹⁶. Velký podíl na zjišťování a vyšetřování nesl lid. Většinou také byly udávány ženy

---

¹⁰⁶ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s.123

¹⁰⁷ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 154

¹⁰⁸ Wallace - Murphy, Tim; Svobodní zednáři, Svojtka&Co, 2007, s. 66

¹⁰⁹ Ib., s.126

¹¹⁰ Podle zednářské legendy Hlavního architekta Šalamounova chrámu, Ib.

¹¹¹ Ib.

¹¹² Ib., s.152

¹¹³ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994,

¹¹⁴ Petrosillo Piero; Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství, 1998

¹¹⁵ Muchembled Robert a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997, úvod

¹¹⁶ William Monter; Rané pronásledování čarodějnic ve Švýcarsku, in: Robert Muchembled a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997

ženami. Jedním z faktorů, který měl vliv na tuto společenskou náladu, je tzv. malá doba ledová, která přinesla Evropě velmi nepříznivé klima, hlad a nemoci¹¹⁷.

Cavendish¹¹⁸ rozlišuje tři typy čarodějnic: místní vědma – spíše léčitelka, dovede však uvalit i kletbu, černá čarodějnice – zcela zlá osoba, čarodějnice satanistická – je ve spojení s démony a tedy kacířkou. Stíhán byl především druhý a třetí typ čarodějnic. V náladě zvyšující se hysterie se však v některých případech nevyhnuly hranici ani místní vědmy, nebo i zcela nepraktikující, avšak nepohodlné osoby.

Rané období pronásledování čarodějnic mělo vrchol pravděpodobně ve Švýcarsku (konec 14. století-1450). Patrně zde také vznikly první motivy Jindřicha Institorise pro sepsání MM. Oblast Svaté říše římské byla centrem pro stíhání čarodějnic zase *kdy*, centra se mění, rozšiřují, posouvají (navíc jsem někde četla – ale doložit to nemohu, pramen už nevím – že *nejméně* procesů bylo v tradičních katolických zemích, v Itálii a Španělsku). Bylo zde nejvíce odsouzených z celé Evropy, především v období hladomorů. Nejrozsáhlejší procesy vedl arcibiskup Ferdinand z Kolína. I mnoho dalších katolických biskupů se podílelo na stíhání osob podezřelých z čarodějnictví¹¹⁹. Nejpostiženějšími oblastmi se stal Bamberg, Würzburg, Mohuč, Trevír, Württembersko, Braniborsko (především za Třicetileté války). V Lotrinsku a Alsasku bylo např. mezi léty 1615-1535 upáleno 5000 čarodějnic¹²⁰.

Francie díky náboženským válkám k honům přistupovala vlažněji. Je to možná srovnatelné s poměry v českých zemích, ani tady, v zemi nábožensky rozkolísané, kde žádná z církví neměla navrch, žádné drastické procesy neproběhly, ale zřejmě to neplatí zcela obecně. Nepřátelské strany se velmi často navzájem obviňovaly právě z magických praktik¹²¹. V Nizozemí si někteří lidé, kteří se domnívali, že jsou příliš lehcí, nechávali od úřadů vystavit potvrzení, že nejsou čaroději. Často se zde totiž užívala zkouška vodou, kdy se obviněný hodil svázaný do rybníka. Pokud vyplaval, byl upálen za čarodějnictví¹²², pokud ne, byl nevinný¹²³. Na Britských ostrovech se jednalo především o Anglii. Skotsko a Irsko stálo v 16. - 18. století téměř mimo jakékoliv intelektuální zdroje. Dlouhé přetrvání druidismu tak zanechalo stopy

---

¹¹⁷ Ib.

¹¹⁸ Ib., s. 88

¹¹⁹ William Monter; Rané pronásledování čarodějnic ve Švýcarsku, in: Robert Muchembled a kol.; *Magie a čarodějnictví v Evropě*, Volvox globator 1997

¹²⁰ Cavendish Richard; *Dějiny magie*, Odeon 1994, s. 141

¹²¹ Muchembled Robert; *Země protikladů - Francie, Nizozemí, spojené provincie*, in: Robert Muchembled a kol.; *Magie a čarodějnictví v Evropě*, Volvox globator 1997

¹²² Lidé údajně praktikující magii byli podrobováni ordáliím – božím soudu, v tomto případě byl předpoklad, že čarodějnice je lehčí.

¹²³ Cavendish Richard; *Dějiny magie*, Odeon 1994, 138

např. ve víře v rodinné duchy. Za panování Jakuba II. (1685-1688) se však objevila aféra dokonce i v královské rodině¹²⁴. Obecně se však jednalo spíše o sporadická vzplanutí¹²⁵. Jižní Evropu chápe Francisco Bethencourt jako „Svět prosycený magií“¹²⁶. Víra ve vlídné kouzelné bytosti, jakými jsou např. benandanti, zamezila pravděpodobně hysterii panující na sever od Alp.

Střední, východní a jihovýchodní Evropu postihují procesy především v 16.-18. století. Důvodem je podle Klanoczaye¹²⁷ napětí panující ve společnosti, což je v tomto smyslu poněkud nepřesné, nebo řečeno příliš jemně. Náboženské války a s tím svázané boje o moc jsou jednoznačně krvavým běsněním.

Slábnutí víry v existenci ďábla přineslo osvícenství a racionalismus 18. století, skutečné potlačení procesů se však zdařilo až díky novodobým zákoníkům iniciovaným osvícenskými absolutistickými monarchy. Jsou to např. v Tereziánském zákoníku Artikul o čarodějnictví z roku 1766. Procesy u nás však ve skutečnosti ustaly až s nástupem Josefa II¹²⁸.

8.4 19. století

V 18. století skončily masové hony a stíhání bylo buď zakotveno v zákoníku jako trestný čin, nebo zcela vypuštěno, protože se slábnoucí vírou v ďábla opadal zájem i o jeho „sluhy“. O to více se v následujícím století rozšířila činnost různorodých společností, které se zabývaly esoterikou. Pravděpodobně k tomu přispěl i umělecký styl romantismu, který přesunul všechna démonická zjevení do zábavní formy literární, čemuž přispěl i vznik fantasy literatury¹²⁹. Znovu bylo objeveno faustovské téma a spiritismus se stal zábavou¹³⁰. Z napětí a strachu se stala komerční záležitost. Racionalismus, který zabránil dalšímu stíhání, však nastolil pronásledování nové. Popřením mimonáboženského duchovního života se oficiální věda stavěla velmi tvrdě proti exorcistům a lékaři proti léčitelům¹³¹. Společnost konce století

---

¹²⁴ James Sharp; Britské ostrovy, in: Muchembled Robert a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997 to je zřejmě citace z druhé ruky, u vás z třetí. Chce to historické práce klasického typu, nejen autory, kteří se specializují na magii a její dějiny

¹²⁵ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 142

¹²⁶ Francisco Bethencourt, Svět prosycený magií - Jižní Evropa, in: Muchembled Robert a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997

¹²⁷ Gábor Klanoczay, Pozdní hranice ve střední a východní Evropě, in: Muchembled Robert a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997

¹²⁸ Rosemary E. Guileyová; Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví, Artikul o čarodějnictví

¹²⁹ Cazotte Jacques; Zamilovaný ďábel

¹³⁰ Marie- Sylvie Dupontová – Bouchatová; Ochočený ďábel, čarodějnictví opět na scéně: Magie a čarodějnictví v 19. Století, in: Muchembled Robert a kol.; Magie a čarodějnictví v Evropě, Volvox globator 1997

¹³¹ Ib.

pak magii vnímala již jen v symbolech. O to více se však rozšířila základna zájemců o esoteriku a magii, která se od této doby se zlepšením dopravní dostupnosti velmi inspiruje u východních esoterických směrů a náboženství.

Oživení i hlubšího zájmu o esoteriku navazuje především opět na renesanční a znovu objevenou vysokou magii v 18. století. Následující výčet dat upozorňuje na přelomové okamžiky esoteriky v tomto století.

1801 - vychází kniha neznámého kouzelníka Francise Barretta „Mág neboli nebeský mudrc“, která usměrnila další návrat k renesančním zdrojům¹³².

1810 – narodil se Eliphas Levi (Alphonse Louis Constant), který se stal nejvlivnější osobností v moderním obrození vyšší magie¹³³

1824 - přivedl Robert Corss Smith astrologii do populární žurnalistiky, když se stal redaktorem týdeníku „Zápasící astrolog“¹³⁴.

1848 – vznik novodobého spiritistického hnutí¹³⁵

1875 – tzv. magický rok: zemřel Eliphas Levi, narodil se Aleisteir Crowley, Helena Blavatská založila Teosofickou společnost¹³⁶.

K nejvlivnějším esoterickým společnostem založených v 19. století, patří Teosofická společnost a esoterický řád Golden Dawn

Teosofická společnost založená v „magickém roce“ ruskou kněžnou Helenou Blavatskou se orientuje především na okultní jevy a mystiku. Inspiraci však čerpá také z různorodých současných i historických duchovních proudů, rozšířeně také z tradic východních náboženství. Její zakladatelka byla sama o sobě velmi pozoruhodnou osobou. Velmi mladá se vdala za arménského guvernéra, brzy jej však opustila. Hodně cestovala a dostala se do Indie, kde začala poznávat východní duchovní směry. Prohlašovala o sobě, že má nadpřirozené schopnosti a pracovala někdy jako duchovní médium. Vydala několik knih - Odhalená Isis (1877), Tajná nauka (1888), které jsou často pokládány vedle hermetických spisů za duchovní základ moderní západní esoteriky¹³⁷.

Esoterický řád Golden Dawn založený v roce 1888 odvozuje podobně jako rosikrucianti a zednáři svůj původ z Egypta, přes řád templářů, již zmiňované rosikrucianty až do 19. století,

---

¹³² Hans Dieter Leuenberg; Co je to esoterika(úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992, s. 161

¹³³ Ib., s. 163

¹³⁴ Ib., s. 162

¹³⁵ ve státek New York v Hydesville v domě Foxových bylo slyšet záhadné klepání a ťukání, jejich dcery viděly i ducha ,ib., s. 166

¹³⁶ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 82

¹³⁷ Ib.

kdy se rozhodli tyto tradice uspořádat ve své společnosti¹³⁸. Jejich rituály a symboly pocházejí z mnoha duchovních tradic. Egypťské, židovské a křesťanské symboly zde fungují vedle sebe. Oficiálně se však hlásí i k řeckým mystériím, alchymii, astrologii a magii. Zakladatelem této společnosti se nepřímo stal Kenneth Mackenzie, když v roce 1883 založil esoterickou organizaci nazývanou „Bratrstvo světla“¹³⁹. O pět let později ji její členové změnil na společnost „Zlatý úsvit“ (Golden Dawn), která se postupem času podle Cavendishe stala nejaktivnější a nejvlivnější ze všech moderních magických skupin¹⁴⁰.

V Čechách se v této době také rozvíjí ve větší míře novodobý hermetismus, mající kořeny v renesančním a rosikrucianském. Inspirace přichází z Francie, kde se v této době praktikuje tzv. martinismus. V roce 1895 byla založena první martinistická lóže i v Čechách¹⁴¹. Angažují se umělci, literáti, měšťané i aristokracie, okruh kolem časopisu „Moderní revue“¹⁴².

Nejdůležitějšími postavami jsou baron Adolph Leonhardi, který je mecenášem tohoto hnutí, Jiří Karásek ze Lvovic, Gustav Meyrink a další. Většina příznivců se rekrutuje především z oblasti Krkonoš, Podkrkonoší a jižních Čech.

8.5 20. Století

Přes první světovou válku je velký útlum činnosti, především proto, že zde probíhal čilý kontakt s Francouzskými lóžemi, který za války nebyl možný. Mezitím však vznikly další esoterické společnosti vycházející z první martinistické lóže s orientací na vyšší magii a hermetismus: Svobodná škola věd hermetických, společnost Universalia, Horev klub.¹⁴³ Mezi nejvýznamnější osobnosti, které po sobě zanechaly i mnoho teoretických a osobních dobových spisů patří např.: Jan Kefer, František Kabelák, Jiří Švéd Smíchovský, Oldřich Eliáš a další. Za druhé světové války a především za dob komunismu byly všechny tyto snahy zcela potlačeny, nebo odsunuty do ilegality.¹⁴⁴

S rozvojem Freudovy psychoanalýzy přichází nová vlna zájmu o esoteriku.

---

¹³⁸ <http://www.golden-dawn.com/eu/displaycontent.aspx?pageid=71-required-outside-study> – 18.5.2011

¹³⁹ Ib.

¹⁴⁰ Hans Dieter Leuenberg;, Co je to esoterika(úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992, s. 173

¹⁴¹ Nakonečný Milan, Novodobý český hermetismus, Vodnář, Praha 1995, s. 20

¹⁴² Ib.,s. 22

¹⁴³ Ib. s. 43-80

¹⁴⁴ Ib., s. 35

Další esoterický řád, který ovlivnil esoteriku byl Ordo templi orientis (užívaná zkratka O.T.O.) Založen byl Carlem Kellnerem v roce 1905, jehož inspiroval rosikrucianismus, východní kultury a teosofie¹⁴⁵.

V tomto řádu byl také vyškolen patrně nejkontroverznější esoterik 20. století Aleister Crowley. V roce 1904 jej podle jeho sdělení navštívil anděl Aivaz, na jehož pokyn sepsal „Knihu zákona“. Po ideovém rozchodu s myšlenkami O.T.O. založil v roce 1907 svou vlastní esoterickou společnost Řád stříbrné hvězdy a vydával i svůj časopis „The Equinox“¹⁴⁶.

Přeformuloval poznatky moderní magie, především Eliphase Leviho, za jehož inkarnaci se pokládal¹⁴⁷, z novodobých psychologických poznatků, k nimž jej přivedl také Sigmund Freud. „Astrální rovina“ je oblastí, ve které nezávisle existují myšlenky představy a touhy. Podle moderní teorie magie právě tam dochází k tradičnímu stoupání mezi sférami.¹⁴⁸

Pravděpodobně tak zmenšil propast mezi esoterikou a vědou, jejímž přemostěním se v té době psychoanalýza stala. Svůj potenciál však vyčerpal do třiceti let. Stal se totiž závislým na heroinu. Ve své pevnosti na Sicílii, kde založil roku 1920 opatství Thelema, praktikoval především rituály černé a sexuální magie. Jeho vliv na esoterické směry v pozdním období života tak spíše spočíval jen v inspiraci pro následovníky. Ideově je pokládán za předchůdce satanismu.

Velkou osobností se stal také Gerald Brosseau Gardner, který strávil část svého života na plantážích v jihovýchodní Asii. Zajímal se o magii, spiritualismus a folklór. Jako zakladateli moderních esoterických směrů se mu budu věnovat v následující kapitole.

8.6 Současné tendence

V následujícím textu se zmíním o pravděpodobně nejdůležitějších esoterických směrech, které formovaly esoteriku a pohledy na ni. Jedná se především o tendence a směry založené během 20. století. Přístup běžné společnosti je spíše odmítavý, nebo nedůvěřivý¹⁴⁹. Vedle toho rozvíjený psychologický přístup chápe jakékoliv skupiny s duchovním zaměřením jako místo socializace, uvolnění konfliktu a uspokojení náboženských potřeb jedince¹⁵⁰.

---

¹⁴⁵ <http://oto-usa.org/history.html> - 18.5.2011

¹⁴⁶ Hans Dieter Leuenberg;, Co je to esoterika(úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992, s. 175

¹⁴⁷ Cavendish Richard; Dějiny magie, Odeon 1994, s. 85

¹⁴⁸ Hans Dieter Leuenberg;, Co je to esoterika(úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992, s. 185

¹⁴⁹ Lužný Dušan; Nová náboženská hnutí, Masarykova univerzita, Brno 1997, s. 13

¹⁵⁰ *Ib.*, s.16

Do konce II. světové války navazuje esoterické dění na 19. století, kdy existovaly různé společnosti zabývající se teoreticky nebo prakticky duchovními směry. Návaznost poté především ve východním bloku byla nemožná, v západní Evropě se to patrně podařilo. Velmi silná poválečná generace začala v 60. letech v západní Evropě hledat alternativy především pro svou další duchovní cestu, aplikovatelnou v jejich současném životě a pružně reagující na každodenní problémy¹⁵¹. Esoterické směry se tak staly součástí otevřených společenských skupin prolínající své učení od politiky přes ekologii až k vlastnímu duchovnímu životu. Užitečnost byla v podstatě každodenní a přístup k ní měl kdokoliv. Duchovnímu směru se tak přizpůsobil oděv, způsob života a často i styl hudby. Až do dnešní doby toto dělení přetrvává, i když se často duchovní význam vytratil.

8.6.1 Satanismus

Postava d'ábla, satana je představa již raně středověká. Především se však jednalo o bytost značně obávanou. Přísluhovači d'ábla byli těmi nejobávanějšími kacíři. Teprve v 19. století, s rozvojem romantismu, satan nabyl podob sice obávaných, avšak tyto obavy byly spíše nervózní vzrušení z čehosi tajemného, než skutečný strach. Dábel přestal existovat ve světě a přesunul se do uměleckých děl¹⁵².

Ve velmi symbolický den 30.4.1966¹⁵³ byla založena Satanova církev (Church of Satan) v USA Antonem Szandorem La Vey, autorem „Satanské bible“¹⁵⁴. Jako programová opozice vůči křesťanství dává velký důraz na sexualitu, překračování společenských norem, absolutní svobodnou vůli ve smyslu hesla Aleistera Crowleyho: „Dělej, co chceš.“¹⁵⁵ Hlavními svátky je již zmiňovaná Valpuržina noc, Halloween – Svátek všech zemřelých. Vrcholným rituálem je černá mše, která podle středověkých pramenů přesně kopíruje křesťanskou, ovšem v jejím negativním podání. Podle oficiálních webových stránek Satanovy církve v Česku, se praktikuje dodnes¹⁵⁶.

Satanismus nepřichází ve své podstatě s ničím originálním. Navazuje v určitém smyslu na pohanství a dále vychází především z negace činnosti křesťanských církví a jejich rituálů.

---

¹⁵¹ Lužný Dušan; Nová náboženská hnutí, Masarykova univerzita, Brno 1997, s. 29

¹⁵² Viz. Obnovený zájem o Fausta, Carl Maria Weber – Čarostřelec, historické romány, černý román, apod.

¹⁵³ Tzv. Valpuržina noc, číslo 66 je znamením d'ábla

¹⁵⁴ Lužný Dušan, Nová náboženská hnutí, Masarykova univerzita, Brno 1997, s. 80

¹⁵⁵ Ib., s. 83

¹⁵⁶ <http://cirkev Satanova.com/home.htm> - 18.5.2011

8.6.2 Ufo

S rozvojem bádání o vesmíru a od 60. let 20. století i ve vesmíru, se objevuje především v USA mnoho kultů spojovaných s příchodem mimozemských bytostí. Od roku 1947 je veřejnost konfrontována s výpověďmi o pozorování neidentifikovatelných létajících předmětů a s tím spojené setkání s lidmi z jiných oblastí vesmíru¹⁵⁷. Účelem příletu mimozemských bytostí má být buď odhalení vyššího vědění, kolonizace země, poselství vycházející z obav o osud země a další. Podle vyznavačů U.F.O. se dají nalézt zmínky o mimozemské inteligenci, či okrouhlých létajících předmětech v posvátných textech většiny světových náboženství. V rámci křesťanství např. mluví o andělech sestupujících z nebes¹⁵⁸.

Podle mého názoru mají tyto představy dva důvody. Vzhledem k postupující globalizaci je lidstvu planeta malá, a propadá přesvědčení, že již na ní bylo vše objeveno. Proto se snaží nalézt něco nového mimo Zemi. Druhým důvodem může být tzv. hypotéza o trvání astrologického měsíce, což je přibližně 2000 let. V tuto dobu setrvává Země vždy v konstelaci s jedním ze souhvězdí zvěrokruhu. Při změně dochází vždy k odhalení určitého vědění¹⁵⁹. Možná takto stoupenci UFO kultu očekávají nové odhalení z mimozemských zdrojů.

8.6.3 New Age

Pod toto hnutí by se zjednodušeně dala shrnout většina směrů, vzniknuvších v 60. letech 20. století. Leuenberg je vnímá jako dnešní synonymum esoterických směrů¹⁶⁰. Samotné hnutí si však neklade určitý směr, sestává se z mnoha uzlových autonomních bodů, které zasahují do různých oblastí života především západní bohaté společnosti¹⁶¹. Společnost prochází krizí, kterou způsobila změna paradigmatu, podle Lužného jde zde o odklon od mechanistické koncepce k holistickému a ekologickému pohledu na svět¹⁶². Zahrnuje tak všechny oblasti lidského života, přechodem od jedinců k celé společnosti. Jedním ze směrů je hypotéza „Gaia“, který chápe Zemi jako živou bytost, na níž se nachází neviditelné oblasti obsahující kumulativní paměť. Opakováním se tak zvyšuje pravděpodobnost dalších opakování¹⁶³. Podobně jako UFO kulty pociťuje New Age sounáležitost s vyššími celky vesmíru. Výrazným znakem celého hnutí je náboženský univerzalizmus.

---

¹⁵⁷ Lužný Dušan, *Nová náboženská hnutí*, Masarykova univerzita, Brno 1997, s.82

¹⁵⁸ *Ib.*

¹⁵⁹ Hans Dieter Leuenberg, *Co je to esoterika(úvod do esoterního myšlení a jazyka)*, Melantrich, Praha 1992, s. 57

¹⁶⁰ *Ib.* s. 161

¹⁶¹ Lužný Dušan, *Nová náboženská hnutí*, Masarykova univerzita, Brno 1997, s.89

¹⁶² *Ib.*, s. 90

¹⁶³ *Ib.*, s. 92

8.6.4 Neopaganismus

Nové pohanství čerpá ze starověkých a středověkých pohanských kultů. Snaží se o rekonstrukci jak spirituální, tak faktickou, ve všech detailech nástrojů a oděvu. Mezi první snahy se datuje rok 1939, kdy Gerald Gardner člen řádu O.T.O. rekonstruoval rituály středověkého čarodějnictví¹⁶⁴. Na přelomu 40. a 50. let pak založil společenství „Wicca“, které čerpalo z okultismu, rekonstrukce čarodějnictví, folklóru a přírodní magie¹⁶⁵. V druhé polovině 20. století pak pravděpodobně i vlivem hnutí New Age začaly další aktivity rekonstrukcí pradávých kultů a mystérií. V současné době tak můžeme zařadit mezi novopohanství snahy o obnovu keltských, germánských, egyptských, slovanských, římských a řeckých kultů, druidismus, společenství Wicca a neošamanismus. Společným prvkem nejsou pouze předkřesťanské, nebo nekřesťanské (z hlediska Evropy) duchovní směry. V opozici ke světovým náboženstvím kladoucím důraz na patriarchalismus a racionální myšlení se soustředí spíše na feminismus, a intuitivní myšlení¹⁶⁶. Podle mého názoru to však může vyplývat z emancipačních snah 20. století, které objevilo ženu jako rovnoprávného člověka. Interpretace starých kultů, ve kterém mohla mít žena rovnocenné postavení s muži, se pak může zdát jako feministické v kontextu současného myšlení.

8.6.5 Astrologie

Přestože patří k vědám Herma Trismegyta a je uznávána jako esoterické umění již od starověku, přetrvávala do současnosti. Sdělování postavení planet a jeho výklad se děje pomocí horoskopu. Velmi se však změnily prostředky přenosu těchto informací. S astrologií se setkávají v současné době lidé nejčastěji prostřednictvím novin, časopisů a internetových médií, které ve svých zábavních částích, někdy dokonce i na hlavních stránkách (např. některé webové vyhledávače) nabízejí aktuální horoskop pro den, nebo měsíc. Tyto komerčně užívané služby pak samozřejmě doplňují nabídky esoteriček specializujících se na astrologii, které umí sestavit různé druhy horoskopů dle požadavku zákazníka, stejně, jako to pravděpodobně dělali renesanční astronomové.

Leuenberg¹⁶⁷ vidí základ tohoto zájmu již v prvních pokusech o orientaci v kosmickém životě díky pozorování hvězd. Děním v makrokosmu se vše odráží v mikrokosmu – na úrovni našeho života. Na toto tvrzení navazuje teorie, která spatřuje souvislost mezi magnetickým

¹⁶⁴ Ib., s. 98

¹⁶⁵ <http://www.wicca.cz/wicca/wicca.htm> - 20.5.2011

¹⁶⁶ Lužný Dušan, Nová náboženská hnutí, Masarykova univerzita, Brno 1997, s. 99

¹⁶⁷ Hans Dieter Leuenberg, Co je to esoterika (úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992, s.116

polem hvězd a planet, v jejichž různých polohách se tyto vztahy obrazí i v běžném životě. Symbolická astrologie však popírá jakékoliv přímé fyzikální vztahy mezi člověkem, hvězdami a planetami. Ve zvířetníku vidí „kosmické hodiny“, jejichž ciferníkem je obloha, která nás informuje o kosmických cyklech, jimž podléhá lidstvo v delším časovém horizontu¹⁶⁸.

Astrologie slouží i jiným druhům esoteriky. Např. účinnost magických rituálů se často odvozuje od postavení planet, hvězd a Měsíce.

8.6.6 Východní esoterika

Počátky zájmu o východní esoteriku začínají již v 19. století. Velkou průkopnicí byla v tomto směru Helena Blavatská se svou Teosofickou společností. Největší vlna tohoto zájmu pak přišla především v 60. letech 20. století se zájmem o další esoterické směry a vznikem New Age. Někdy se také chápe zájem o východní esoteriku jako součást hnutí New Age, to je však podle mého názoru velmi omezené tvrzení, které nepočítá s předchozí specializací esoterických společností.

Inspiračním zdrojem jsou především asijská náboženství – hinduismus, buddhismus, šintoismus, tibetský buddhismus a další, které pracují s učením o reinkarnaci.

Dalším trendem pocházejícím z oblasti východní esoteriky je jóga. Myslím, že je nutné mluvit o trendu, protože u velké části lidí praktikujících jógu jde pouze o zdravotní cvičení a nikoliv o duchovní základ, který přináší. Společnost se ztrátou duchovních hodnot hledá nové, atraktivnější, a to východní mystika může mnoha lidem přinést.

Dalším duchovním tendencím, které v současné době můžeme pozorovat ve společnosti, se věnuje můj výzkum.

9 Vědecký zájem o esoteriku

S ustanovením moderních společenských věd se začíná zabývat esoterikou především religionistika a etnologie a psychologie. Religionistika ji vymezuje vůči náboženství, etnologie ji nemůže vynechat ze souvislostí v rámci popisu neliterárních společností a lidové

---

¹⁶⁸ lb.

kultury. Různé vědecké proudy se tedy snaží aplikovat své poznatky na tuto problematiku. Evolucionismus tak pokládá otázku z čeho vzniká víra, ze které se pak rodí náboženství¹⁶⁹. Reakcí jsou tak první antropologické spisy *Primitive culture* (1871, E.B.Taylor), *Zlatá ratolest* (1. vydání – 1890, J.G.Frazer), které určují další směr bádání v rámci vztahů k esoterice. Postoje se tak různí, kdy pozitivistická věda klade mezi magii a náboženství rovnítko¹⁷⁰. Křesťanství odmítá toto spojení, jenže lidové náboženství, které je antropology zkoumáno především, je právě spojením magie a náboženství. K němu se křesťanství nikdy nestavělo příliš odmítavě. Eliade jej dokonce pokládá za samostatnou kulturu¹⁷¹. Evolucionista Tylor vidí magii jako nejnižší civilizační stupeň, Frazer sleduje více souvislosti, jakými funguje potřeba magie v lidském životě. Pokládá však za důležité již v samotném základu odlišovat magii od náboženství¹⁷². Postup vývoje lidského hledání vidí následující posloupnosti: magie – náboženství – věda¹⁷³.

Na přelomu 19. a 20. století se o tuto problematiku zajímá také sociologie v čele s E. Durkheimem a M. Mausse. Zkoumání esoteriky a náboženství spíše vyplývá z badatelského zájmu o společenské skupiny. Spojenci mezi nimi tedy vidí hlavně v tom, že oba směry produkují určitou sociální skupinu¹⁷⁴. Současně s tím v psychologii vzniká obor parapsychologie, někdy také nazývaný metapsychologie, který zkoumá paranormální jevy a v určitém smyslu nahrazuje esoteriku jako vědecký obor.

Na počátku 20. století podle Wolfa dospívají v antropologii a etnografii někteří badatelé k závěru, že je magie součástí pouze primitivního myšlení člověka. Vyjma toto prostředí pak patří k patologickým jevům ve společnosti¹⁷⁵. Ačkoliv se tento názor může z dnešního hlediska a stupně poznání jevit jako zcela primitivní, v dobových kulisách mohl mít své opodstatnění. Vzhledem k tomu, že v té době neexistovala rovnoprávnost lidí, a dnes přiznáváme práva i přírodě a zvířatům, jsme na zcela jiné úrovni myšlení. Prvky magie tak dokážeme reflektovat i ve své kultuře, jak dřívější, tak současné.

¹⁶⁹ Ján Komorovský, *Mágia a náboženstvo*, s.9 in: *Magie a náboženství*, Ludmila Tarcalová (ed.), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 1997

¹⁷⁰ *Ib.*, s.12

¹⁷¹ *Ib.*, s. 13

¹⁷² Wolf Josef; *O vývoji a původu magie*, s.17, in: Wolf Josef (ed.); *Člověk ve světě magie*, Unitaria 1992

¹⁷³ Břečka Zdeněk; *Primární magie*, s.26, in: Wolf Josef (ed.); *Člověk ve světě magie*, Unitaria 1992,

¹⁷⁴ Ján Komorovský, *Mágia a náboženstvo*, s.15 in: *Magie a náboženství*, Ludmila Tarcalová (ed.), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 1997

¹⁷⁵ Wolf Josef; *O vývoji a původu magie*, in: Wolf Josef (ed.); *Člověk ve světě magie*, Unitaria 1992, s.17

Funkcionalismus Bronislava Malinowského vidí magii jako něco, co lze ovládnout a poznat pouze skrze tradiční zvykosloví, předávání zkušeností. Ne pouze na základě pozorování a poznání jejích zákonů či pozorování přírody a jejích zákonů¹⁷⁶.

Mizející přírodní společnosti odkazují především k soustředění na reflexi vlastní kultury. Koloniální velmoci mohly zkoumat „své“ přírodní národy, zatímco takoví jako my, vždy zkoumali hlavně sami sebe. Obojí má svá pozitiva i negativa. Další bádání v oblasti esoteriky se proto často vrací k historii a folkloru.

Metody zkoumání, jsou často antropologické. Jedná se o zúčastněné pozorování, strukturovaný rozhovor, analýza textů skupiny, kontakt s bývalými členy, práce s literaturou a dále pak moderní technologie masmédií¹⁷⁷.

Pojem esoterika stále není obecně vymezený, a proto se pod ní skryje leccos. Lužný¹⁷⁸ jako religionista kritizuje, že se často mezi novou religiozitu, ke které se dají počítat esoterické směry, řadí v odborné literatuře také často nové jevy spojené s tradičními náboženstvími, a v tomto bodě si klade otázku, co je vlastně náboženské, protože dle některých charakteristik splňují parametry náboženské skupiny např. i vyznavači UFO.

10 Shrnutí přípravné části bakalářské práce

V předcházející části práce jsem se pokusila shromáždit a zhodnotit dostupnou literaturu, týkající se mého tématu. Vzhledem k tomu, že k současné esoterice existuje velmi málo prací, pro práci v terénu mi poslouží získané informace spíše pro širší rozhled v problematice. Myslím si, že především poznatků k historii esoteriky existuje velmi mnoho. Méně je již k současným esoterickým směrům. Obecný problém, který se týkal všech knih i pramenů, spočívá v popularitě tohoto tématu. Esoterické publikace se velmi dobře prodávají, a proto se dá vydat téměř cokoliv. Není jednoduché vybrat, z čeho lze čerpat a co jsou pro odborný text nepotřebné informace. Ačkoliv jsem se od začátku na toto rozlišení soustředila, po celkovém zhodnocení literatury musím přiznat, že je zde několik titulů, které by zde spíše neměly být.

---

¹⁷⁶ Ib., s. 18

¹⁷⁷ Ib., s.

¹⁷⁸ Ib., s. 21

11 Metodika výzkumu

Vzhledem k tomu, že se jedná o můj první rozsáhlejší výzkum, snažila jsem se zvolit co možná nejvhodnější a nejschůdnější postup pro práci s informacemi. Se současnými zkušenostmi, kterých jsem díky tomu nabyla, bych v tuto chvíli pravděpodobně postupovala zase trochu jinak.

Pro terénní bádání jsem zvolila kvalitativní metodu výzkumu. U kvantitativní formy zjišťování by bylo obtížné podchytit množství esoteriček, a pokud bych jej zaměřila na veřejnost, vyvstal by zde stejný problém. Kvalitativní výzkum, který je vlastní etnologii, mi nakonec poskytl usazení mých představ o výsledné práci a nabídl množství informací, které bych jiným typem výzkumu nemohla zjistit. Kromě toho jsem si postupně osvojila profesionální komunikaci s respondenty, v mém případě ženami zabývajících se esoterikou. Prvním počinem bylo sestavení dotazníku¹⁷⁹, kterým jsem formulovala i cíle svého zkoumání, zároveň mi vytyčil osnovu. Chtěla jsem prozkoumat specifickou skupinu, s konkrétním zaměřením na ženy, která patří mezi rychle rozvíjející se a početně rostoucí společenské skupiny současnosti. Zkoumané esoteričky se vlastně zařadily do sítě podnikatelek. Éra rozvoje podnikání žen patří především do posledních dvaceti let.

Muže, kteří se také zabývají esoterikou, jsem zcela vypustila. Jako žena, bych s nimi měla problém navázat kontakt a některé otázky, které jsem chtěla prozkoumat, by ztratily smysl¹⁸⁰.

Na obecné informace o jejich esoterické činnosti směřují především otázky č.1 a 3¹⁸¹. Otázkami č. 2, 4,5¹⁸² jsem sledovala vnější prezentaci a kontakt s klienty. Téma postavení ve společnosti sledovala otázka č. 6, kterou jsem chtěla zjistit náhled okolního světa, jak na jejich činnost, tak na ně samé z jejich vlastního pohledu. Otázky č. 7-10¹⁸³ měly za cíl osobní kontakt s esoterikou, klady a zápory této práce a typicky ženskou problematiku v kontextu esoteriky.

Výzkum proběhl na jaře a na podzim roku 2010. První pilotní fázi bych nazvala průzkumem terénu, kdy mi ještě nebyl zcela jasný postup a stále jsem ještě neznala konečnou charakteristiku a počet osob, na které se měl můj výzkum zaměřit. Z širšího výběru se nakonec ustálily čtyři respondentky, se kterými jsem strávila delší či kratší čas podle nutnosti a šíře ujasnění odpovědí na mé otázky.

---

¹⁷⁹ Viz. Přílohy

¹⁸⁰ Viz přílohy

¹⁸¹ Viz. přílohy

¹⁸² Viz. Přílohy

¹⁸³ Viz. přílohy

Výběr zkoumaných osob jsem provedla spíše náhodně. V původním výběru jsme jednala ještě s dalšími. Z etických či jiných důvodů mi byla nakonec umožněna spolupráce pouze se čtyřmi ženami, které se jakýmkoliv způsobem věnují esoterice. Kvůli dostupnosti jsem zvolila ženy, které působí v Praze, nebo v blízkém okolí. To jsou patrně jediné charakteristické prvky, které všechny spojují. Další charakteristiky jsou velmi odlišné.

Při realizaci výzkumu jsem postupovala metodou řízeného rozhovoru dle sestaveného dotazníku, který jsem doplňovala dle aktuálních odpovědí respondentek. Hlavní osnova však u všech zůstala stejná.

Přesnějším přiblížením jednotlivých subjektů výzkumu v následujícím textu zmíním jejich charakteristiky v kontextu výzkumu, které následně podrobím kritické analýze a srovnání. Z důvodu ochrany osobních údajů jsem přistoupila v rámci své práce k formálnímu oslovení „paní ... (písmeno)“.

11.1 Paní M.

45 let, žije a pracuje v Praze. Věnuje se především numerologii a výkladu karet.

Výzkum s paní M. probíhal elektronickou formou. Nabídla mi pouze tento typ spolupráce s tím, že nevyloučila další setkání, v případě bližšího zájmu nebo potřeb spojených s osobním kontaktem. Informace, které jsem získala, pocházejí z e-mailové korespondence¹⁸⁴ a webových stránek, kde se prezentuje.

Vnější prezentace na internetu odpovídá standardním stránkám s esoterickou tematikou. Tmavě modré odstíny s kontrastním bílým písmem doplňuje zobrazená aktuální fáze měsíce. Hned v záhlaví stránky si můžeme všimnout tzv. etického kodexu. Není obecně závazný, ale případným zájemcům o služby může pomoci s navázáním důvěrnějšího kontaktu. Kartářka se zde zavazuje k ochraně soukromí svých klientů a sdělených informací, objektivitě, profesionalitě a dodržování zákonů platných v ČR. Důvěru mohou posilovat i zpětné vazby od klientů a novinový článek, ve kterém se stala objektem zkoumání kvality esoterických služeb ve srovnání s jinými kartářkami. Nabízí své služby v oblasti vykládání karet a numerologie. Prezentuje zde i svůj internetový obchod, který se zaměřuje především na prodej léčivých minerálů a dárkového zboží. Ke každé oblasti své činnosti se ve stručnosti snaží představit hlavně tomu, kdo se s tímto sortimentem služeb setkává poprvé, jaký je význam tarotových karet, vlastnosti minerálů a principy numerologie. Je zde několik upozornění na to, co je v rámci výkladu možné a co nikoliv, pro případné reklamace či

---

¹⁸⁴ Viz přílohy

zklamání. Krátký čas se věnuje léčitelství – reiki, které pracuje s energií předávanou rukama. Tuto službu však poskytuje zatím bezplatně a nenachází se v oficiální nabídce.

11.2 Paní S.

34 let, žije a pracuje ve středních Čechách.

První terénní výzkum, který jsem prováděla v rámci mé práce, byl právě s paní S. Nevěděla jsem ještě, co mohu očekávat, na co si dát pozor, co je vhodné a co nikoliv. Shovívavost a vstřícnost, se kterou jsem se u této kartářky setkala, byla pro mou další práci velice motivující. Výzkum probíhal ve dvou fázích, první bylo osobní setkání, při kterém jsem rozhovor nahrávala, druhá část probíhala již e-mailovou korespondencí.

Prezentace na internetu je samozřejmostí i pro paní S. Vysvětluje zde základní principy výkladu karet představující současnou situaci klienta, kterou lze podle ní ve většině případů změnit. Spolupracuje na televizních a jiných pořadech s Petrem Novotným, nabízí zpestření soukromých akcí v esoterickém stylu, a samozřejmě soukromý výklad karet přes internet. Používá tarotové karty „Osho Zen“, které jsou podle ní především duševně založené a soubežně s tím i žolíkové karty. Na svých klientech vyžaduje fotografii, případně fotografii toho, na koho se ptají. Při výkladu se na danou osobu soustředí skrze její oči. K tomu potřebuje popis problému a otázky, které chce klient zodpovědět. Již předem upozorňuje, aby jí klienti o sobě nic nepsali, svůj výklad totiž začíná přítomností a zákazníka tak přesvědčí, že v kartách číst umí. Standardní výklad trvá dvě hodiny, kdy komunikací přes internet může v časovém limitu klient klást další otázky. V její nabídce služeb nalezneme jak samotný výklad, tak psychologický rozbor a nástin možných řešení. K nahlédnutí je zde i vzorový výklad, který poskytla jedna zákaznice.

K výkladu karet měla přístup již od dětství. Setkala se s kartářkou, která v ní rozpoznala schopnosti a začala s ní pracovat, protože její duchovní nadání, jak říká, začalo ohrožovat ji i její okolí. Z počátku ji karty nebavily, ale když si uvědomila svou schopnost léčit a že pokud se svou energií nepracuje, tak může tím i ubližovat, přiblížila se postupně i ke kartám.

Domnívá se totiž, pokud byla nemocná, že nevědomky přenášela svou nemoc na ostatní, aby se jí udělalo lépe.

11.3 Paní L.

Vysokoškolsky vzdělaná (Husitská teologická fakulta UK), 30 let, žije v Praze. Esoterikou se živí, má obchod čarodějnickým/esoterickým zbožím

Impulsem k mé bakalářské práci se stal článek v časopise, kde byla popisována činnost právě paní L. Byla tím, od koho jsem začala svůj výzkum provádět a zajímat se o problematiku esoteriky. Její zkušenosti z akademického prostředí mi pomohly v orientaci v literatuře a formulaci zásadních témat. Informace o její činnosti pocházejí ze dvou řízených rozhovorů¹⁸⁵ (jeden byl nahráván, druhý z technických důvodů pouze zapisován) a webových stránek.

Paní L. je absolventkou religionistiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a profesně se jindy ničemu jinému než esoterice nevěnovala. Její charisma a schopnosti přesvědčit o vlastní pravdě je velmi silné. Specializuje se na germánský předkřesťanský kult Rökk¹⁸⁶. Na webových stránkách nabízí věštírnu, poradenství, magické rituály, výrobu amuletů a silových předmětů, magický výcvik a vystoupení na firemních a prezentačních akcích. Zákazníky zde upozorňuje na postup při objednávání konzultace, do které se dá zahrnout věštění z obilí, výklad posvátného dýmu, výklad Tarotu, čtení z ruky, čtení z očí podobizny, věštba z krystalů, křišťálové koule a metání starogermánských run. Z časových a finančních důvodů zde nabádá zákazníky k připravenosti. Nabízené rituály se týkají požehnaní, energetické očisty, milostné magie, magie peněz a úspěchu, posílení zdraví, obrany proti osobám, které škodí, vyčištění prostoru od negativních vlivů, řešení emočních a psychických problémů a lámání prokletí. Mimo svůj obchod nabízí služby potulné věštírny jako vhodný doplněk historických akcí nebo poutí, stejně tak se může stát atrakcí na firemním a soukromých večírcích jako zajímavý doplněk programu.

Ve svém obchodě prodává především potřeby k rituálům, věštění, knihy, přírodní kosmetiku, textil, dekorace a jiné věci týkající se esoteriky. Uvádí, že po dohodě, je možné zajistit téměř cokoliv. Ceník služeb se často odvíjí od času (v rámci konzultací), rituály a jiné jednorázové služby jsou oceněny dle materiálu, nutnosti přípravy a náročnosti jak psychické tak fyzické.

Ve svém obchodě, jak uvádí na svých webových stránkách, pořádá také kurzy a semináře např. praktické magie, starověké góštiny a šamanismu. Nabízí i individuální výcvik v těchto i dalších oborech. Největší akcí, kterou pořádá, je festival „Mystica“ kde pravidelně přednáší a má svůj stánek.

---

¹⁸⁵ Viz přílohy

¹⁸⁶ Kult germánských obrů. V kontextu řecké mytologie by se jednalo o kult prvotních Titánů

Dále upozorňuje na některé aspekty tradice, ke které směřuje. Její orientace je totiž v Čechách spíše ojedinělá a proto se můžeme setkat s odmítavými přístupy k její rituální praxi. Mezi informacemi o svých službách se také zaručuje za diskrétnost, anonymitu a soukromí.

11.4 Paní E.

Důchodkyně 70 let, vdova, původem ze Slovenska, žije v Praze (patrně již větší část svého života). Esoterika, konkrétně výklad karet je jejím koníčkem, kterým se zabývá od osmdesátých let. V určitých situacích je schopna číst z ruky. Zajímala se o práci s energií, spíše však pro vlastní potřebu. Za výklad odmítá jakoukoliv finanční odměnu, protože, jak říká, svůj dar dostala od Boha zdarma, takže brát si peníze je podle ní špatné. Pokládá se za věřící, ačkoliv se k žádné církvi nehlásí.

12 Výzkum

Všechny výpovědi z výzkumu jsou systematicky řazeny dle otázek z dotazníku. Všechny respondentky byly podrobeny stejným otázkám¹⁸⁷ ve stejném pořadí. V rozboru tedy postupují stejným způsobem, výpovědi však srovnávám a řadím do širšího kontextu.

1. Jak jste se k esoterice dostala? Co bylo prvotním impulsem, jak dlouho se tomu věnujete?

Kromě paní L. se dostaly ostatní respondentky k esoterice prostřednictvím jiného člověka. V případě paní M. se jednalo o babičku, jejíž činnost blíže nespecifikuje. Přímý kontakt jí zprostředkovala sestra zabývající se esoterikou dříve, než ona. Sama o sobě však tvrdí, že ji vždy zajímaly osudy lidí, a jejich problémy. Paní E. zprostředkovala kontakt s esoterikou kolegyně z práce v 80. letech, která podle slov paní E. tvrdila, že má vlohy a měla by se esoterice věnovat. Paní S. se již v dětství setkala s kartářkou, která v ní rozpoznala talent a začala s ní pracovat, protože svými duševními schopnostmi nevědomky ohrožovala blízké okolí. Paní L. je tedy výjimkou, protože se sama o sobě domnívá, že od dětství měla silnou intuici, cítila nálady a pocity ostatních. Nejdříve si však myslela, že se jedná o běžné pocity, postupně však zjišťovala, že je v tomto směru výjimečná. V pubertě, kdy se pro ni situace

---

¹⁸⁷ Viz přílohy

stávala neúnosnou, se začala zajímat o esoteriku, dostala se k samizdatové a po revoluci také k běžně vydávané esoterické literatuře a vzdělávala se samostudiem. Říká, že pravděpodobně jediní učitelé byli pro ni některé netělesné přírodní entity.

Další zájem a vývoj esoterických schopností a dovedností mých respondentek je značně rozdílný, budu se tedy věnovat jednotlivě každé respondentce zvlášť.

Paní E. získala příručku pro výklad karet, ze které se vše naučila. Po převratu v listopadu 1989 se začala zajímat o jiné esoterické směry, především práci s energií. Částečně také pracuje s vlastní intuicí, nikdy však klientům neříká v tomto směru špatné zprávy. Na rozdíl od ostatních vykládá pouze z žolíkových karet a tarotové vůbec nepoužívá.

Paní M. se kromě počátečního zájmu o karty začala zajímat i o další oblasti esoteriky, především numerologii a léčitelství. Důležitým impulsem pro zavedení esoterické praxe pak pro ni byl, jak se vyjádřila, esoterický útok mířený na její osobu. V tuto chvíli si uvědomila své schopnosti a dovednosti. V současné době má obchod s esoterickým zbožím. Mimo to nabízí výklad karet a numerologické služby.

Paní L. se po počátečním zájmu kontaktovala s lidmi stejného věku, kteří měli podobné zájmy a často i zkušenosti. Verifikace společných vizí tak pro ni, podle jejího názoru, byla důležitým potvrzením vlastní objektivity. Soustavně se také zabývala spiritualitou šintoismu. Vzhledem k tomu, že jej nemohla zkoumat ve vší komplexnosti, zvolila směr vycházející z germánské spirituality – Rökr. Určitým způsobem k rozvoji jejího zájmu, jak se domnívá, přispělo i studium Husitské teologické fakulty UK. Po absolutoriu magisterského studia se chtěla esoterice věnovat na akademické půdě, především religionistickému terénnímu výzkumu. Dospěla však k názoru, že se nemůže dostat mezi okruh badatelů zabývajících se tímto tématem. Profesionalizace a komercializace jejích schopností proběhla ve chvíli, kdy si uvědomila, že ji o výklad karet, věštění a rituály nežádají již jen známí, ale mnoho dalších lidí, kteří se o ní doslechli. V této době pracovala také jako prodavačka v esoterickém obchodě, kde získala nabídku k vedení vlastního obchodu. Již od roku 2003 provozuje obchod s esoterickým zbožím a nabízí různé druhy esoterických služeb.

Paní S. měla až do své dospělosti jako průvodkyni kartářku, která s ní pracovala a učila ji. Od šestnácti let tedy vykládala samostatně karty, vše však zdarma. Po střední škole pracovala jako obchodní zástupce, a výklad karet měla jako částečný přívýdělek. V tuto chvíli se věnuje od r. 2008 pouze kartám na plný úvazek. Podle jejích slov, ji práce v ekonomické sféře přinášela mnoho stresu.

2. *Používáte nějaký pseudonym, nebo přezdívku, pod kterou se prezentujete na veřejnosti – jestli ano - proč, jestli ne – proč?*

Při letním setkání s esoteriky, jak na různých festivalech, nebo na webových stránkách, se velká většina z nich prezentuje pod pseudonymem. Mé respondentky se spíše řadí k výjimkám potvrzujícím pravidlo, kromě paní S. se totiž žádná z nich tímto způsobem neprezentuje. Ze srovnání vynechávám paní E., která se esoterice nevěnuje komerčním způsobem.

Paní S. tedy používá pseudonym, i když ne od počátku své profesní esoterické kariéry. Nejedná se však o zcela typický, protože vyplývá ze jména její učitelky. Vzala si jej z úcty k ní, a pravděpodobně ji napomohl i k úspěchu. O dalších esoteričkách, se kterými se setkala, tvrdí, že pseudonym používají z důvodu větší atraktivnosti vůči zákazníkům. Paní L. v základní prezentaci pseudonym nepoužívá, má však dvě přezdívky. První z nich je veřejná, podle jejích slov lépe vystihuje podstatu její osobnosti a pravděpodobně ji užívá v blízkém okruhu přátel. Druhá přezdívka je tajná a používá ji, jak vysvětluje, pouze v komunikaci s duchovním světem. Paní M. žádný pseudonym ani přezdívku nepoužívá, dokonce v jejich užívání vidí neupřímnost, nesolidnost a zbavení se vlastní odpovědnosti v případě selhání.

3. *Jaké druhy esoterických služeb nabízíte veřejnosti? Jste zaměřená určitým směrem, ze kterého vycházíte?*

Zde se pravděpodobně budou některé informace opakovat z okruhu 1. otázky, pokládám však za nutné znovu uvést veškeré informace týkající se jejich služeb a práce.

Spojnicí mezi všemi je výklad karet. V dalších aktivitách se velmi liší a dovolím si konstatovat, že se vlastně každá věnuje něčemu zcela jinému.

U paní M. je touto činností numerologie. Vzhledem ke svému obchodu se také zaměřuje na minerály a jejich esoterické vlastnosti. Neoficiálně také nabízí léčitelství směru „reiki“.

Paní L. svou nabídku dělí na magické praktiky a konzultace. Magické praktiky jsou v jejím podání především rituály (zaměřené na dobrý výsledek, žehnání,...), v rámci konzultací se jedná o různé typy výkladů a věštění rozličných způsobů z rozličných materiálů (karty, proso,...), někdy se také, jak říká, věnuje exorcismu, pracuje s lidmi, kteří trpí psychickými potížemi a věnuje se i léčitelství.

Paní S. se oficiálně věnuje již zmiňovanému výkladu, užívá však specifický způsob, se kterým jsem se u ostatních nesešla. Její výklad totiž ve většině případů probíhá přes internet. Má špatné zkušenosti s cizími návštěvami, a proto raději volí tuto formu. Osobním kontaktům s klienty se nevyhýbá, sama je však nevyhledává. Sama svůj výklad nepokládá za

typický, snaží se podle vlastních slov spíše o psychologický rozbor a navedení do budoucnosti, než pouhý výklad. Pro napojení na klienta potřebuje jeho fotografii, alespoň výřez jeho očí. Při výkladu pracuje s malým (9 karet) a velkým výkladem (32 karet). V malém výkladu hledá alternativní postupy, ve velkém vidí současné problémy a vývoj do budoucna, pokud zákazník nic nezmění. Tento postup jí vyhovuje, ale nepokládá jej za jediný možný. Výhodu nepřímé komunikace také vidí v tom, že když si s klienty píše přes e-mail, nebo ICQ, oni sami se mohou k tomu, co jim napsala po nějaké době vrátit a zkonfrontovat s přítomností. Pro ty, kteří využili její služby následně nabízí zdarma elektronickou poradnu. Od mnoha zákazníků se jí také dostává zpětné vazby, kde ji srovnávají s jinými kartářkami. Ze zkušeností s předchozího zaměstnání pokládá reklamu za důležitou součást svého podnikání. Přesto k ní zákazníci chodí spíše na doporučení. Ceny za jednotlivé konzultace se pohybují ve srovnání velmi nízko. Ona sama však toto vnímá jako výhodu pro udržení zákazníků. Spolupracuje s Petrem Novotným na různých akcích, a nabízí své služby na různé promo akce. Přímou spolupráci s Českou Televizí a EzoTv odmítla. Paní E. kromě karet vykládá občas také z ruky. Není to však možné na požádání. Mluví o tom tak, že v určitou chvíli ji „osvítí“, a v ten okamžik vezme nejbližší ruku a vidí tam „něco“. Navštěvovala také semináře o práci s čakrami, v současné době tyto zkušenosti užívá pouze pro vlastní potřebu.

4. Jak vypadá váš průměrný klient, jsou něčím vaši klienti typičtí?

Z výzkumu vyplývá, že esoterické služby více využívají ženy než muži, stejně tak výklad karet. Paní M. a paní L. je charakterizují věkem od dvaceti do šedesáti let, čítají přibližně 80% všech zákazníků. Paní L. ještě upřesňuje jejich sociální postavení, které se pohybuje většinou ve vyšší střední třídě (konkrétně podnikatelky). Věk mužů se podle paní M. pohybuje spíše mezi třiceti až šedesáti lety a doplňují 20% počet zákazníků. Ze zkušeností paní L. vyplývá, že jsou to především členové bezpečnostních složek (policisté, vojáci, hasiči,...) a ona sama si je nemůže vynachválit. Jejich dotazy jsou konkrétní a přesné. Noví zákazníci se podle paní L. objevují také z řad mladých lidí. Často však chtějí konzultovat vlastní esoterické zkušenosti a pokusy. Staří lidé pravděpodobně z ekonomických důvodů nechodí vůbec. Dotazy se točí pouze kolem několika témat, a to: citů, peněz, zaměstnání, zdraví a ostatních lidí. Paní M. tvrdí, že na city se ptá až 70% jejích klientů, méně pak na další zmiňované oblasti.

Paní E. jako jediná, může srovnat dobu před listopadem 1989 a současnost. Tvrdí, že okruh témat, na které se lidé ptají, se více točí kolem peněz. Své klienty tak dělí na mladé, kteří se ptají na city a peníze a na staré, kteří se ptají na peníze a zdraví.

Paní S. se k otázce nevyjádřila příliš konkrétně, její odpověď se však s ostatními nevyklučuje.

5. Přikládáte nějakou funkci oděvu, rekvizitám abyste vyvolala atmosféru, ve které se vám lépe pracuje?

K této otázce jsem získala částečně protichůdné odpovědi. Podle mého názoru je to zapříčiněno zaměřením jednotlivých esoteriček. Shodují se však v tom směru, že ve výsledku se jedná pouze o podpůrné prostředky, a ve chvíli, kdy nemohou být z různých důvodů použity, výsledek tím neztrácí svou platnost.

Obecně upřednostňují pro svou práci klid a příjemnou atmosféru, ve které se lépe soustředí, kde je navozen pro klienta pocit bezpečí.

Paní M. rekvizity či zvláštní oděv pro svou práci zásadně nepoužívá. Myslí se, že v klientovi to může navodit pocit tajemství či výjimečnosti, ona jim však velkou funkci nepřikládá.

Karty podle ní fungují v jakémkoliv oděvu.

Paní L. speciální oděv a rekvizity používá. Vyplývá to pravděpodobně také z její esoterické orientace. Předměty, jak říká, by měly být užité, zároveň však hezké, aby podpořily klientovu imaginaci. Jako příklad uvádí drahé nože, které jsou na první pohled velmi krásné, zároveň s nimi však může podříznout slepici, či uříznout bylinu. Oděv, který používá, by měl být účelný tozn., že na historických akcích používá kostýmy, když však dělá rituál v přírodě, používá oblečení, které je možné umazat. Případné efekty pokládá za nutné především pro ty, kteří nepraktikují žádný duchovní směr. Jedná se však o doplňkové faktory, které klienty pomohou vtáhnout do rituálu.

Paní S. přikládá oděvu a rekvizitám důležitost podle příležitosti. Na večírky a promo akce se obléká dle přání zákazníka třeba i jako pohádková čarodějnice. Běžný výklad doma však dělá v civilním oblečení. Nelpí na tom, že by měla mít na sobě černé oblečení. Pouze pro navození příjemné atmosféry používá občas svíčky, hlubší význam jim však nepřipisuje.

Navíc to podle jejích zkušeností může některé zákazníky rozptylovat.

Paní E. nepřikládá těmto věcem žádnou důležitost.

6. *Jak se k vašemu povolání/zaměstnání/koníčku staví vaše rodina, příbuzní či okolní společnost?*

Každá ze zkoumaných žen vidí přístup svých nejbližších trochu jinak. Přestože jejich schopnosti, a ve většině případů i zaměstnání, mohou podle mého názoru vyvolávat různé druhy emocí, ony samy se s přímou agresí se zatím nesetkaly.

Jejich nejbližší rodina je vnímá kladně, či neutrálně. Paní M. vidí příčinu v tom, že jeden z jejích synů se také zabývá esoterikou. Ona sama se občas střetává s negativními názory okolní společnosti, bere to však jako právo jedince na vlastní názor a naši společnost pokládá spíše za liberální.

Vzhledem k tomu, že paní L. jiné zaměstnání než ve vztahu s esoterikou zatím nezastávala, její rodina se k tomu staví spíše z praktického hlediska, a to, že je samostatně výdělečně činná. Jako ideální kariéru to však podle jejích slov nevidí. Bývalý manžel i současný přítel jí v podnikání spíše pomáhají. Jediný problém, který ve vztahu ke společnosti vidí, je, že někteří lidé očekávají, že své služby poskytnou zdarma. Každý člověk v její činnosti nevidí zaměstnání, které jí poskytuje obživu. Celkově ji však většinová společnost nezajímá. Má o sobě představu, že od dětství spíše vyčnívala a proto je zvyklá mít svůj okruh přátel.

U paní S. je dán její postoj pravděpodobně místem, ve kterém působí. Vesnické prostředí dává více podnětů ke sdílení informací a proto se ve své vesnici příliš jako kartářka neprezentuje. Má špatné zkušenosti s kolegou ze stejného místa, který se věnoval astrologii a společensky byl velmi odsuzován a diskriminován. Její syn tak má zakázáno mluvit ve škole o tom, co dělá. Její manžel jí spíše v její činnosti podporuje. Jediný problém, který se v tomto směru objevil, nastal, když za paní S. jak říká, začali chodit duchové. Nevěděl, jak se v takové situaci zachovat, protože až do té chvíle něčemu takovému nevěřil. V současné době však nevidí problém ani v tomto směru.

Paní E. vidí postoj své rodiny, přátel a známých k jejímu nadání spíše kladně.

7. *Vykládáte si karty nebo používáte také nějakou magii či rituály pro vlastní potřebu?*

Respondentky se shodují, že vykládání karet, či jiné esoterické praktiky, které nabízejí, užívají i pro vlastní potřebu. Nejedná se o pravidelnou činnost, spíše vyvstává z nutnosti, stejně jako u jejich klientů. Paní E. a paní M. však vidí problém se subjektivním přáním. V jednom případě následuje zklamání poté, když tam nevidí to, co si přeje, nebo si může něco vyložit špatně ze stejného ovlivnění vlastním přáním. Často proto potřebují ověření někým

nezajímavým – paní M. k tomu má svou sestru, která jí karty přímo vyloží, nebo výklad verifikuje. Stejně tak paní L. žádá často své přátele o stejný postup, jak v případě rituálů, tak výkladu karet, aby něco neviděla zkresleně.

Paní S. vykládá pro sebe, svého syna a manžela, v případě potřeby. Pro členy své širší rodiny však velmi nerada, protože je zde příliš mnoho subjektivních faktorů jak z její, tak z jejich strany. Výklad tak ve většině případů nemá takový důraz a účinek jako kdyby se jednalo o oficiálního klienta.

8. Jakým způsobem se dostáváte do stavu, kdy jste schopná předpovídat budoucnost, nebo praktikovat nějaké magické rituály? (Duchovní cvičení, soustředění jiné podpůrné prostředky, ...)

Vzhledem k profesionalitě všech zkoumaných osob v současné době nemají problémy s koncentrací, napojením se na klienta. Paní L. připodobňuje své schopnosti k dalšímu instinktu, který má. Není proto pro ni těžké se koncentrovat a vyladit se na magické úkony pro klienta. K tomuto stavu se však musela propracovat meditacemi a aktivizovat svou mysl např. vzpomínkou na určitý zážitek. V dětství spíše měla opačný problém. Neočekávaně se totiž dostávala „na druhou stranu“ hlavně v kontaktu s energetickými zářiči (např. hřbitov, katedrála, apod.). Podpůrné látky (odvary, kuřidla, byliny, ...) užívá, pouze však při složitějších rituálech.

Paní S. dříve potřebovala uvolňovací cvičení, aby posílila svou koncentraci a vyčistila mysl, čemuž přikládá velkou důležitost. Nahromadění jejích vlastních emocí by se negativně zobrazilo v její práci. V tomto případě především uplatňuje koncentraci na myšlenky, které jí pomohou se zbavit negativní energie.

Paní E. a paní M. v tomto směru neměly nikdy větší problémy a práci se vlastními očištnými procesy příliš nerozvádí.

9. Obrazí se ve vaší esoterické činnosti nějakým způsobem ženské fyziologické procesy? Omezují vás, nemají žádný vliv, nebo jsou naopak vaší činnosti prospěšné? (Mám na mysli menstruaci, těhotenství, přechod, ...)

Vzhledem k výběru respondentek jsem postihla v podstatě všechny fáze života specifické pouze pro ženy.

Věk puberty paní S. a paní L. přinesl vyjasnění vlastních schopností, patrně tak jako jiným dívkám stejného věku k jiným tématům. O těhotenství se žádná z nich konkrétněji nezmínila,

pravděpodobně se však v kontextu k jejich stavu nejednalo o žádný vliv na jejich schopnosti. Jedině paní L., která děti nemá, a ani nechce, však přikládá tomuto důvodu prozaický komentář, že by prostě na svou práci neměla čas a nemohla by se jí věnovat v takové šíři a hloubce. Jako příklad uvádí historický statut žen zabývajících se esoterikou, které ve většině případů neměly manžela, a také byly bezdětné. Ve starověkých kulturách to byly často panny, nebo jejich potomci byli dávání do výchovy. Menstruační cyklus má spíše vliv na jejich duševní pohodu, stejně jako u většiny jiných žen, takže je třeba komplikovanější se koncentrovat. Větší důsledky nikdo z nich nevidí. Paní L. spíše tento ženský fyziologický proces užívá k rituální činnosti. Krev jako silné materializační činidlo přitahuje duchovní entity, a komunikace s nimi je snazší. Podstatnější komplikace nepocítuje žádná z nich.

10. Obrazí se jiné emoce, počasí, roční období, fáze měsíce nějakým způsobem ve vašich schopnostech nebo činnostech?

Stejně jako u předchozí otázky, ani jedna z respondentek nijak zvlášť nevnímá výkyvy počasí, podnebí či planet v kontextu se svou prací. Záleží pouze na subjektivních pocitech, jak pozitivně či negativně podnebné podmínky vnímají.

Paní L. přikládá důležitost astronomickým konstelacím spíše jako podpůrnému faktoru. Ve chvíli, kdy je nutné udělat jakýkoliv magický rituál, na tomto příliš nezáleží.

12.1 Závěry výzkumu

S potěšením mohu konstatovat, že jsem se u všech osob, se kterými jsem na svém výzkumu spolupracovala, setkala s mimořádnou laskavostí a zájmem o svou práci. Ochota ke spolupráci byla v rámci jejich možností maximální.

Ani jednou jsem se nesečkala s neochotou na některou otázku odpovídat, ačkoliv některé byly velmi osobní, což může svědčit o profesionálním přístupu ke svému zaměstnání/koníčku.

Shledala jsem, že jsou to osoby ve svém oboru vzdělané a také dále se vzdělávající.

Kromě paní L. působí na veřejnosti spíše civilním dojmem, který může být u některých zákazníků kladem. Na prvním pohled je nelze rozeznat od žen většinové společnosti. Od jejich pseudonymů, které až na paní S. vůbec neužívají, k oděvu a vystupování. Kromě paní L. působí jejich oděv nenápadně, nosí civilní oblečení. Žádná z nich nerozlišuje speciální oděv pro svou činnost. Pokud ano, jedná se spíše o atrakci na objednaných akcích.

Věk, ve kterém se k esoterice dostaly, není shodný. Ani jedna nehovoří o impulsu, který by v ní její schopnosti probudil. Obecně se jedná o pozvolné zasvěcení sebou samými, nebo druhou osobou. Směry esoteriky, kterými se vydaly, jsou různorodé, a pojí se úzce s jejich životními osudy.

Astrologii se nevěnuje žádná. Pouze paní L. se zmínila o přízni planet, Měsíce a Slunce v rituálech, které provozuje. Podřizovat rituál konstelacím však podle jejích slov není nutné striktně dodržovat.

Esoterické aktivity, kterým se věnují ve své práci, nebo jako zábavě vycházejí z jejich vlastních zájmů a zaměření, často ani přímo nenavazují na jejich hlavní esoterickou činnost, kterou je ve většině případů kartářství.

Na charakteristice klientů se shodují, což v mém případě nemá vysokou výpovědní hodnotu, již podle tohoto vývoje se však dá předpokládat, že by se na charakteristice shodl i větší počet žen.

Obecně je společnost nevnímá příliš negativně, jediný rozpor s odhalením své profese má paní S., která však bydlí na vesnici. Rodinní příslušníci či partneři nemají s jejich schopnostmi větší problémy, spíše naopak. Toto vše může spočívat ve vysoké společenské informovanosti a viditelné nabídce esoterických služeb. Veškerou činnost, kterou provozují pro své klienty, bez výjimky praktikují také na sobě a pro své blízké.

U otázky č. 8 se z jejich strany objevily nejasnosti. V tomto případě se patrně jedná o nepřenositelnou zkušenost, nebo o ní jen nechtěly hovořit. Většinou mluví o koncentraci, která se časem automatizuje. Pouze paní L. připouští i pomocné halucinogenní a jiné prostředky.

Podle výzkumu ani u jedné z žen se neruší, nebo naopak nezesilují jejich schopnosti při měsíčních menstruačních cyklech, neobjevuje a ani neztrácí s porodem dětí, nebo přechodem. Zdá se, že vše mají plně pod kontrolou, což jistě všechny klienty spíše těší. Může to také vypovídat o několika věcech. Jejich esoterické schopnosti jsou natolik součástí jejich osoby, že je lze považovat za „šestý smysl“, nebo jsou natolik profesionální a jejich umění je natolik vžitě, že je pro ně rutinou. Na druhou stranu se však může jednat o pózu, ve které setrvávají vůči kvalitě svých služeb a zodpovědnosti k zákazníkům.

V návaznosti na současné směry můžeme sledovat především paní L., která se jednoznačně hlásí k neopaganismu a satanismu. Paní M. a paní E. se částečně zajímají o východní esoterické směry. Paní S. se pravděpodobně ubírá cestou parapsychologie, protože v rámci kartářství se snaží uplatnit psychologické znalosti.

13 Závěr

Mým původním záměrem bylo věnovat se pouze výzkumu se zapojením většího počtu žen. Vzhledem k vnějším okolnostem jsem nakonec spolupracovala pouze se čtyřmi esoteričkami. Měla jsem proto možnost obsáhnout i historickou a teoretickou část, na které jsem poté mohla stavět při svém výzkumu a získané poznatky z literatury zahrnout i do své práce.

Plány, které jsem se svou prací a s terénním výzkumem měla, se proměňovaly s časem a získanými informacemi jak z výzkumu, tak z literatury. Moje původní představy tak došly značných změn, ačkoliv natolik postupných, že už pravděpodobně nedokážu definovat původní ideu. Základní myšlenka realizovat kvalitativní výzkum mezi ženami zabývajících se esoterikou byl neměnný.

Reflexí dotazníku, kterou jsem učinila při zpracování výzkumu, jsem došla k závěru, že jsem spíše zkoumala esoterické služby mých respondentek. Informace o jejich službách jsou nejlépe dostupné jak na internetu, kde se většina z nich prezentuje, tak samy ony o nich rády mluví, protože je to pro ně určitá forma reklamy. Pokud bych se chtěla zabývat esoterikou, musela bych zkoumat společnosti/sdružení/instituce, které se nekomerčně zabývají esoterikou. Když jsem se snažila zkoumat „kartářky z povolání“, primárně se jednalo o podnikatelky (kromě paní E.), jejichž podnikatelským záměrem je vydělat na důvěře zákazníků.

Respondentky považují, podle mého názoru, esoteriku za svůj životní styl a věnují se jí proto i mimo své zaměstnání (povolání). Každá z nich mluví o svých schopnostech, které ji kromě karet pomáhají i v komunikaci s duchy, astrálními bytostmi, léčení, nebo jinými způsoby výkladu.

Vzhledem k přátelskému naladění všech žen, se kterými jsem spolupracovala, pokládám spíše za svou chybu, že jsem se ptala pouze na jejich podnikání a ne na skutečné esoterické prožitky v jejich životě. Důležitým faktorem také pro mě bylo, že většina z nich mi věnovala svůj zákazník dříve placený čas, snažila jsem se být věcná a příliš nezabíhat od tématu, který jsem si vytyčila svým dotazníkem. Z vlastní zkušenosti také vím, že duchovní zážitky jsou často nepřenosné, a mluvit o nich je velmi intimní záležitost.

Zjistila jsem, že esoterika je velmi různorodé a komplexní téma. Ve výsledku jsem se pokusila obsáhnout velmi obecnou teoretickou a historickou část. V rámci výzkumu jsem získala spíše sociologické poznatky.

Po této zkušenosti jsem dospěla k závěru, že bude v budoucnu lepší zaměřit se konkrétně na určitý esoterický směr a postihnout jeho specifika v návaznosti na české prostředí.

Celkově tato práce přispěla především k mému vlastnímu obohacení z práce s literaturou, fakty, a realizací terénního výzkumu.

14 Přílohy

14.1 Dotazník

1. Jak jste se k esoterice dostala? Co bylo prvotním impulsem, jak dlouho se tomu věnujete?
2. Používáte nějaký pseudonym, nebo přezdívku, pod kterou se prezentujete na veřejnosti – jestli ano - proč, jestli ne – proč?
3. Jaké druhy esoterických služeb nabízíte veřejnosti? Jste zaměřená určitým směrem, ze kterého vycházíte?
4. Jak vypadá váš průměrný klient, jsou něčím vaši klienti typičtí?
5. Příkladáte nějakou funkci oděvu, rekvizitám abyste vyvolala atmosféru, ve které se vám lépe pracuje?
6. Jak se k vašemu povolání/zaměstnání/koníčku staví vaše rodina, příbuzní či okolní společnost?
7. Vykládáte si kartu nebo používáte také nějakou magii či rituály pro vlastní potřebu?
8. Jakým způsobem se dostáváte do stavu, kdy jste schopná předpovídat budoucnost, nebo praktikovat nějaké magické rituály? (Duchovní cvičení, soustředění jiné podpůrné prostředky,...)
9. Obrazí se ve vaší esoterické činnosti nějakým způsobem ženské fyziologické procesy? Omezují vás, nemají žádný vliv, nebo jsou naopak vaší činnosti prospěšné? (Mám na mysli menstruaci, těhotenství, přechod)
10. Obrazí se jiné emoce, počasí roční období, fáze měsíce nějakým způsobem ve vašich schopnostech nebo činnostech?

14.2 Ukázka z přepisu výzkumu

14.2.1 Paní S.

VK: *Jak jste se k tomu dostala?*

S: *U mě to bylo spíš takové nečekané, protože já jsem měly „tyhle věci“ v sobě už jako malá, a já jsem si vlastně to jméno Sandra převzala po své učitelce, která to vlastně chtěla?/viděla?. To byla starší paní, která se tomu věnovala strašně dlouho, v té době se s tím ještě nevydělávalo, ale prostě za to dostávala nějaké věci, jídlo... takže dá se říct, že to byla vlastně i forma výdělků, ale trošku jiného. A já mám více „věcí v sobě“ a když to u mě zjistili, tak mě pomáhala Sandra, abych se s nimi naučila fungovat, aby mi to nedělalo problémy. Problémy jsou třeba v léčení, když máte v sobě třeba léčitelství, ale neléčíte, tak vlastně, když se s tím nenaučíte pracovat, tak se stávalo, že mi nebylo dobře a maminka mě hladila, tak se to vlastně přeneslo na ní. Takže s tím člověk musí naučit a pracovat a není to tak jednoduché jako si lidi myslí, že to je jen tak. A tak jsem se vlastně dostala i ke kartám, kdy ona mi řekla, že jednou bych tady to měla dělat, z toho důvodu, protože pro to mám cit a že se to vlastně učit nemusím, že mi stačily obrázky, ani jsem pořádně nevěděla co to je, která karta co znamená. Takže tím to vlastně začalo. Ona mě učila, já jsem se k tomu dostala až po dvou letech, mě se moc nechtělo, nebavilo mě to, ale když jsem pochopila, protože já jsem byl mlad'ounká, já jsem spíše chtěla lítat za holkama, ale když jsem pochopila, že některé věci jako třeba u toho léčitelství, že ubližují druhým, tak jsem si řekla, že s určitými věcmi se musím naučit pracovat a pak teprve mě to trošku zaujalo a začala jsem se tomu věnovat více. Byla to spíše taková náhoda, než aby se člověk učil. Karty jako takové vykládám od 14 let, ale v té době ještě za doprovodu paní Sandry, a sama o dva roky později, ale to už bohužel ona nežila.*

VK: *Jakým způsobem jste se setkala s vaší učitelkou Sandrou?*

S: *To byla známá mojí kamarádky, já jsem měla vředycky starší kamarádky, mě bylo 16 a já jsem se bavila s ženskýma kolem 30, protože já jsem byla i vychovávána trošku jinak, a hlavně děti tam tolik nebyly, kde my jsme bydleli, takže to bylo přes nějakou známou, která říkala: „Ježíš to není možný, kolem tebe padají obrázky, a mámu tady to bolí a já znám jednu paní a pojď za ní.“ Takže vlastně byly to náhody, ...*

VK: *Takže jste se tomu začala věnovat kvůli „vlastnímu léčení“?*

S: *Já jsem se bála, že když se nenaučím pracovat v sobě s tou energií, tak třeba když jsem byla nemocná, tak jsem opravdu, aniž bych chtěla, ubližovala ostatním, co třeba u mě byli a hladili mě, nebo něco podobného, aby se mi udělalo lépe, tak jsem to vlastně na ně přenesla. Až potom jsem se o to počala zajímat, protože mě zaujalo i to jak je možné, že je tam vidět i v těch kartách ten příběh. Dá se říct, že jsem se k tomu dostala náhodama a to samé k té Sandře jsem se dostala náhodou...*

VK: *Jak dlouho se tomu věnujete na profesionální úrovni? To znamená, že vykládáte karty na objednávku, a v současnosti si tím pravděpodobně i vyděláváte?*

S: *Dá se říct, že profesionálně, ale bez výdělků, jsem se tomu věnovala již od šestnácti, kdy jsem už nechodila jen po příbuzných. Takže s lidma od těch 16ti, ale začala jsem si tím vydělávat teprve, no je to rok, ne nejdříve jsem to měla jako přivýdělek, protože říkám, tak to zkusím jako přivýdělek a dá se říct, že jako úplně s cizíma lidma a takhle přes ten internet, tak je to tak 3 roky ale rok mám živnost. Tamto bylo jako přivýdělek, teď živnost, protože jsem se živila jako obchodní zástupce, a mě se moc nechtělo jenom jít tady do toho, ale přesto to převládlo, a prostě se to stalo...*

14.2.2 Paní M.

1. *Jak jste se k esoterice dostala? Co bylo prvotním impulsem, jak dlouho se tomu věnujete?*

K esoterice jsem se dostala přes sestru, která se těmito věcmi zabývá také a ta mi dala karty a řekla mi, že podle ní se tím zabývat mám. Karty vykládala i babička. Takže to je v rodině.

Prvotní impuls byla likvidace esoterického útoku na mou osobu. Tím jsem si uvědomila, že tyto schopnosti mám vedle sestry i já.

Esoterikou se zabývám cca 10 let.

2. *Používáte nějaký pseudonym, nebo přezdívku, pod kterou se prezentujete na veřejnosti – jestli ano - proč, jestli ne – proč?*

Pseudonym ani přezdívku nepoužívám. Já sama nevěřím lidem, kteří se skrývají za jinou identitu a vždy jsem byla zvyklá jednat na rovinu a svým jménem. V pseudonymech vidím neupřímnost a nesolidnost, jako by se ten, kdo to používá ve skutečnosti styděl a nechtěl přiznat veřejně, co dělá, nebo si udržoval zadní vrátka, když něco pokazí, přehodí výhybku a jméno a zbaví se tím zodpovědnosti.

3. *Jaké druhy esoterických služeb nabízíte veřejnosti? Jste zaměřená určitým směrem, ze kterého vycházíte?*

Jako placené služby nabízím výklad tarotových karet a numerologii. Občas k tomu přidávám bezplatně reiki. Léčivé kameny prodávám.

14.2.3 Paní E.

E: ...možná bych se tomu měla více věnovat. Vykládám karty, teď mi to tam vyjde, ale já třeba cítím ještě z něho něco víc a teď mu to řeknu. Já jsem jela na hory a tam jsem vykládala jedné známé, a říkám: "hele, tvoje holka přijde do jiného stavu. Ona – prosím tebe vždyť to ne, ještě jednou říkám, ...hele ale ona to dá pryč, rozejde se a to,, ona přišla a já nevím, jsme se potkali asi za tři měsíce, a ona říkala: „Evo, měla jsi pravdu, je to tak. „ Já říkám, nevěř úplně tomu 100%. Jo, a teď tady byla Koudelová, „Evo, vyložíš mě?“ A vyšlo mě tam, hele Maruško, dostaneš nějakou příjemnou zprávu, čeká tě nějaká lepší práce, i nějak více peněz, ale nevím tady mě to jako ... a ona říká, jo, vedoucí onemocněl, jemu je už 83 a možná že dostanu místo něho. Vidím, že v těch kartách ...ale měla bych se tomu já ještě více věnovat. Možná, to mi Kája říká, že já třeba říkám: "prosím vás, neberte to tak nějak stoprocentně. Nevěsta také, když přijde, chtěla změnit zaměstnání, tak já jí říkám, prosím tě, Alenko, neměň, dají ti odstupně, to je nic a kde seženeš tady práci. Takže v těch kartách mi to ukáže, ale když je něco špatného, kdyby se jednalo třeba o smrt, tak to bych nikdy nikomu neřekla, jenom, že je nemocný, aby si jako dával pozor, nebo něco, protože to žádný nemá vědět. Žádný, který tam něco vidí, tak to nemá nikomu říkat. Za prvé, není to stoprocentní, je to tak, a za druhé bych to nikdy nikomu neřekla. Takže asi já takhle ty karty vykládám.

VK: To jsou tedy úplně obyčejné karty.

E: Jo, já mám tarotové, to mi Kája koupil, ale já přesto všechno jsem zvyklá, že jsem si rozdělala tyhle, už je mám takové ošoupané, ale oni říkají, že na tom nezáleží, je důležité, jak jsem si na ně zvykla. A mě to naučila,

když jsem byla na OPBH jako provozářka, tak mě to naučila jedna kolegyně, chytla mě a říkala, Evo, ty pro to máš vloh, ...včera jsem si vykládala, jestli mi bude dneska lepší, a je mi lépe.

VK: A jak jste se k tomu tedy dostala, to bylo všechno přes tu kolegyni?

E: Přes tu moji kolegyni v práci.

VK: A ona byl profesionálka?

E: Ne, také tak jako jenom já. Ale říkala, že ona to má ještě od své maminky. A kdysi mě někdo řek, že já jsem byla, ...já tomuhle nevěřím, že kdysi jsem byla šamankou. Jestli je to pravda, neb není to pravda, já nevím. Já spíše věřím v to, že člověk se narodí jednou a pak odchází jinam, ...někam, kde je to zase dokonalé. Já i v těch kartách, když mi dost lidí přijdou, třeba kamarádka zase o peníze, přišli o veliké peníze, a nemohli je dostat zpět, a já jsem jí říkala, že to není jednoduché ....

14.2.4 Paní L.

VK: A jakým způsobem funguje ten obchod? Je teď otevřeno?

L: Ne, otevírací doba obchodu pro veřejnost je od 12:00 do 17:00 ve čtvrtek. Jenom jeden den, protože je to vysloveně „speciálka“.

VK: A to se vyplatí v rámci třeba nájmu?

L: Vyplatí, protože já sem jinak beru objednané klienty. ...většina lidí, co praktikuje, tak se většinou známe, takže mi zavolá, „ prosím tě máš tam černý kopál a čtyři červené svíčky a vezmeš mi je na akci u Koriho?“ Takže asi tak... To by se mi nevyplatilo zaměstnávat tady prodavače. To jsem také zjistila, že jsou jen dvě možnosti, jak tenhle byznys vést. Buď mít důraz na ty přesně objednané klienty, a mít co nejnižší náklady – třeba takováhle kočárkárna někde, a nebo to hnát i třeba na zákazníka z ulice, ale v tu chvíli to chce mít obchod na hlavní třídě, a opravdu vybavený, třeba na úrovni „Džoudyho“. Ti lidé, když už jdou tedy něco nakupovat, tak chtějí, aby to pokud možno bylo všechno po ruce, na jednom místě. Aby věděli, - já tam půjdu, koupím si tam knížky, koupím si tam „šutry“, ...což je ale 10 miliónů korun. To nic, co já tam mám v obchodě, tak to má hodnotu čtvrt milionu. Ten obchod zde funguje na velmi úzce specializované produkci , kterou jinde neseženete, s tím, že jsem schopná leccos dodat na objednávku.

VK: To, co nabízíte v obchodě, tak to máte vyvěšené i na internetu?

L: ...Ty hlavní produkty tam jsou. Je pravda, že nějaký katalog tam však nemám.

14.3 Soupis použité literatury

- Adámek Karel Václav; Lid na Hlinecku, V Praze 1900, nákladem archeologické komise při české akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, kap: Život pohrobní a vybájený, s. 336-355
- Cavendish Richard; Dějiny magie, 1994, 2008
- Curcio Michelle; Parapsychologie od A do Z, 1992
- Československá vlastivěda, Václav Dédina (ed.), Sfinx 1936
- Duerr Hans Peter; Sedna aneb láska k životu, 1997
- Eliade Mircea; Šamanismus a jiné techniky extáze, Argo 1997
- Elišáš Oldřich; Úvod do magie, Praha 1935
- Ferrar S.; Čarodějnictví dnes. Rukověť moderního čaroděje, Praha 1996
- Frazer James George; Zlatá ratolest, Aleš Čeněk 2007
- Ginzburg Carlo; Benandanti, čarodějnictví a venkovské kultury 16.-17. století, Volvox globator
- Guileyová Rosemary E.; Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví, Olympia, Praha 1997
- Kabelák František; Magia nigrae, Horus, 1994
- Karbusický Vladimír; Báje, mýty a dějiny, Mladá fronta, 1995
- Kladivo na čarodějnice (v překladu Jitky Lenkové), Otakar II., 2006
- Kočí Josef; Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v Českých zemích, 16.-18. Století, Praha 1973
- Kunz Ludvík; Soupis prací Zíbrtova Českého lidu, Praha 1960
- Leuenberg Hans Dieter; Co je to esoterika (úvod do esoterního myšlení a jazyka), Melantrich, Praha 1992
- Levi – Strausse Claude; Mythologica: Syrové a vařené, Argo 2006; Od medu k popelu, Argo 2006; Původ stolničení, Argo 2007; Nahý člověk, Argo 2009
- Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech Moravy a Slezska, Mladá fronta 2007
- Lužný Dušan; Nová náboženská hnutí, 1997
- Ly de Angelesová; Cesta čarodějky, 2003
- Muchembled Robert a kol.; Čarodějnictví v Evropě, Volvox Globator, Praha 1997
- Nakonečný Milan; Lexikon magie, Argo, Praha 2009
- Nakonečný Milan; Magie v historii, teorii a praxi, Vodnář, Praha 1999
- Nakonečný Milan, Novodobý český hermetismus, Vodnář, Praha 1995
- Nakonečný Milan; Smaragdová deska, Vodnář, Praha 1994
- Oskar, Paul; Osm filosofů italské renesance, Vyšehrad 2007, s. 63-78

Petrosillo Piero; Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství, 1998
Pinkola Estés Arisa; Ženy které běhal s vlky, Pragma 1999
Priesner Claus, Figala Karier (eds.); Lexikon alchymie a hermetických věd, Vyšehrad 2006
Roberts Marc; Lexikon esoteriky, Universum 2007
Servier Jean (ed.); Dicitonnaire critique de l'esotersme, Paris 1998
Sheperd Leslie A.(ed.); Encyclopedia of occultism& parapsychology, 3. Vydání 1991, 2 svazky
Šindelář Bedřich;Hon na čarodějnice, 1986
Špůrek Milan; Encyklopedie západní astrologie, 1997
Tarcalová Ludmila (ed.); Magie a náboženství, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 1997
Vojtíšek Zdeněk; Netradiční náboženství u nás, Dingir, České Budějovice 1998, s. 61
Wallace - Murphy, Tim; Svobodní zednáři, Svojtka&Co, 2007, s. 66
Wasserman James;Mysterijní tradice. Tajné symboly a posvátné umění, Volvox globator, 2007
Wolf Josef (ed.); Acta ethnologica. Sborník prací o magii, Praha, UK 1997
Wolf Josef (ed.) a kol.; Člověk ve světě magie, Unitaria 1992
Zíbrt Čeněk; Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku, Academia 1995

14.4 Časopisy

Astro, Kwěty české, NPRESS, roč. III, IV, VI, X, XI, XII, XIII
Konstelace, Astrologická společnost, roč. I, III, VII
Medium, Miluše Bajgerová, roč. V, IX, XVI
Meduňka, Ilona Malevská, roč. V, VI, VII, VIII
Moje astrologie, Sanoma magazines Praha, roč. I, II
Regena, WDO Pictures s.r.o., roč. 5-12/2009, 1-12/2010, 1-5/2011
Regenerace, Regenerace s.r.o., roč. XVI, XVII, XVIII
Ve Hvězdách, Astrolife s.r.o., roč. 1-12/ 2010, 1,2,3/2011

14.5 Elektronické zdroje

<http://astrologickaspolecnost.cz/> - 24.6.2011

<http://cirkevsatanova.com/home.htm> - 18.5.2011

<http://cz.ezo.tv/main/content?cid=aboutus>

<http://oto-usa.org/history.html> - 18.5.2011

<http://www.esoterika.cz/> - 24.6.2011

<http://www.esoterik-shop.cz/> - 24.6.2011

<http://www.golden-dawn.com/eu/displaycontent.aspx?pageid=71-required-outside-study> – 18.5.2011

<http://www.iprima.cz/program>

<http://www.skola-esoteriky.cz/> - 24.6.2011

<http://www.stesticko.cz/casopis/> - 25.6.2011

<http://www.wicca.cz/wicca/wicca.htm> - 20.5.2011

14.6 Seznam respondentek

Paní S., 34 let, Středočeský kraj, kartářství

Paní M., 45 let, Praha, kartářství, numerologie, reiki

Paní E., 70 let, Praha, kartářství (pouze koníček)

Paní L., 30 let, Praha, čarodějnice (jednou z mnoha činností je i výklad karet)